

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΘ' (ΕΣΑΜΗΝΟ Α')

Ἀθήνα, 15 τοῦ Μάη 1922

ΑΡΙΘ. 761 (ΦΥΛ. 10)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ: Τὴν ψυχὴ σου, στὸ τάσι τῆς ἀγάπης.

ANDRÉAS IATZKO: Οἱ ἄνθρωποι κατηγοροῦν.

I. I.: Τὸ σεργιάνι.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Φιλολογικὰ πορτραῖτα: Καβα-
φάκης.

ΜΗΤΣΟΣ ΑΝΘΕΜΗΣ: Τὸ κρῖμα.

Μ. ΦΙΑΗΝΤΑΣ: Ὁρθογραφικά.

L. FRANK: Ὁ ἄνθρωπος εἶναι καλός.

Μ. ΓΙΑΝΝΑΤΟΣ ΑΘΗΝΕΛΗΣ: Ἐπιτύμβιον.

Τ. Ἡ Γόησα.

ΔΙΑΚΟΣ ΔΙΓΕΡΟΣ: Φλογέρα.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ: Νεοελληνικὴ
φιλολογία.— Νέα βιβλία.— Περιοδικά.— Ξένα
περιοδικά.— Χωρὶς γραμματόσημο.

“ΣΤΟ ΓΥΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΡΙΜΑΣ,”

ΤΗΝ ΨΥΧΗ ΣΟΥ, ΣΤΟ ΤΑΣΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Τὴν ψυχὴ σου στὸ τάσι
τῆς ἀγάπης δὲν ἦπια.
Μὲ προσμένουν, γιορτάσι,
τὰ βαριὰ καρδιοχτύπια.

Σὲ θυμοῦμαι, μπροστά μου
ὀλοζώντανη κ' ἴδια . .
Ὡ θλιμένε ἔρωτά μου,
φέρε στίχους, στολίδια.

*
* *

Τὸ σπίτι σου, λευκάζει
στὴν ἄκρη ὀλόρθης ξέρας,
ποῦ ὁ δρομάκος μὲ βγάζει,
τὸ δειλὶ κάθε μέρας.

Στὴ φωνὴ σου στενάζει
γλυκὸς ἀχὸς φλογέρας,
καὶ τὴν ὄψη σου ἀγιάζει
ἓνας πόνος πατέρας.

Ἔχεις χάρη καὶ νάζι
σὰ μικρῆς περιστέρας,
μὰ ἡ βοή μ' ἀνταριάζει
τρικυμιά; ἐξωτέρας.

Τῆς θάλασσας τὸ ἀγιάζει.
καὶ ὁ γλαυκὸς γύρω αἰθέρας,
δὲ σβήγουν τὸ μαράζι
καὶ τῆς Ἔγνιας τὸ τέρας.

Στοῦ ὄνειρου τὸ μπουγάζι
λευκὸ πανὶ γαλέρας . .
Γιὰ Κολχίδες μὲ κράζει
νέο χρυσομάλλο δέρας.

Στὰ μάτια σου σταλάζει
γαλήνη μ' ἄλλης σφαίρας,
καὶ τὸ πάθος δὲ σπάζει
μὲ ὀρμὴ φοριχτῆς φοβέρας.

Ἡ ὑπαρξὴ μου σπαράζει
στὸ θάνατο τῆς μέρας.
Τὴν ἀνάσα μοῦ φοράζει
βαρὺς, πινηχτὸς ὁ ἀέρας.

Ὡ ἡ ψυχὴ πῶς σὲ κράζει
στὴ θλίψη τῆς ἐσπέρας,
ὅταν πιά δὲ χαράζει
τῆς ἐλπίδας ὁ ἀστέρας !

Ὁ χαμὸς δὲ μὲ σκιαίνει.
Διψῶ, διψῶ σὸν τέρας
δρολάπι καὶ χαλάζι
καὶ λαχτάρα χιμαίρας.

Στὴ φωνὴ σου, λαγιάζει
σβηστὸς ἀχὸς φλογέρας,
καὶ τὸ γέλιο σου, ἀγιάζει
ἓνας πόνος πατέρας . .

*
* *

Πάντα, πλάι μου, σιμά μου
όλοζώντανη κι ίδια.
Και σεις λειψά δνειρά μου,
συντριμμένα παιχνίδια!

Νύχτα . . Βαθιά στην πλάση,
σεισμοί και καρδιοχτύπια.
Τήν ψυχή σου άχ ! στο τάσι
της άγάπης, δέν ήπια . .

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ.

ANDRÉAS LATZKO

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΝ

Γ'.

— Ρημασμένοι ! Δοιπόν ένα πράμα σάς ζητώ. Φανταστήτε πώς αυτός ο πόλεμος γινότανε σ' όποιαν άλλη εποχή της ιστορίας του κόσμου, άς πούμε στο τέλος του δέκατου όγδοου αιώνα. Σδηστε όλες της εφευρέσεις, τις ανακάλυψες, τὰ μουσικά και ποιητικά έργα, τις πρόοδες της γιατρικής, της φιλοσοφίας και των άλλων, και τέλος όλη την εργασία των ανθρώπων που εκείνη την εποχή θά εΐτανε είκοσι ως σαράντα χρόνων. Θά μου άπαντήσετε πώς οί πιό μορφωμένοι δέ θά σκοτωνόντανε ίσως όλοι. Δέ λέω πώς οί χειροβομβίδες διαλέγουν τὰ καλύτερα κεφάλια για να τὰ σπάσουν, μα ούτε βέβαια και τὰ λυπούνται. Και δύσκολα μπορώ να πιστέψω πώς οί στοχαστές, οί τεχνίτες, κ' οί μεγάλοι εφευρέτες θά εΐτανε κ' οί καλύτεροι πολεμιστές.

Δίχως να τὸ θέλει ο θεός κούνησε τὸ κεφάλι.

— Μάλλα λόγια θά θέλατε νάναι άνθρωποι που να πάνε να δίνουν τὸ τομάρι τους για τὸς άλλους που εκείνη την ώρα θά ζούνε με τις μεγάλες τους ιδέες πάνω σένα αναπαυτικό καναπέ. Όπως και νάναι, έχετε ένα πολὺ αναπτυγμένο αίσθημα δικαιοσύνης. Αυτό πρέπει να τὸμολογήσουμε.

— Μα τώρα τι γίνεται λοιπόν ; ρώτησε ο Βάιλερ. "Αν τὰ δάχτυλά του εΐτανε συνηθισμένα να μεταχειρίζονται τὸ τουφέκι αντί να χτυποῦν τὸ πιάνο, δέ θάχε ο Γκάτσκη τὸ δικαίωμα να μείνει στὸν τόπο του ; Μήπως δέ φυλάτε με φροντίδα όλους τὸς μηχανικούς, τὸς μεταλλευτές, τὸς χημικούς και τὸσες άλλες χιλιάδες ανθρώπους γιατί έτσι θά ναι πιό χρήσιμοι στὸν πόλεμο παρά τραβώντας τὸν κόκκορα τοῦ τουφεκιού τους ; "Η τερατώδης μυωπία είναι ίσα ίσα που φυλάνε μόνο εκείνους που δίνουν μιὰ άμεση ώφέλεια και ξεχνάνε πὸς ή δύναμη ἐνός λαοῦ βγαίνει μόνο ἀπὸ την ένταση όλων των ενεργειών του. Πιστεύετε λοιπόν ειλικρινά πὸς ή δύναμη ἐνός έθνους μετριέται σέ τουφέκια ; Μα ένα άσθενικό πλάσμα με στενὸ στήθος, τὸ ξαίρετε, άξίζει σήμερα πιό πολὺ ἀπὸ συντάγματα Κυκλώπων, αν μπορεί να ζυμώσει μιὰ καινούργια έκρηχτικήν ύλη. "Η νίκη κατασκευάζεται μες στάργαστηρι, στίς φάμπρικες των πυρομαχικών, στή σάλα της χαρτογραφικής ύπηρεσίας, και τὰ έννια δέκατα ἀπὸ τὸς

στρατιώτες πεθαίνουν πρὶ να δοῦνε τὸν όχτρο. Κ' οί άνθρωποι σημαιοστολιζουν τὰ σπίτια τους και δίνουν θάρρος στοῦς στρατιώτες, σάμπως να κρέμεται και σήμερα' ακόμα ή επιτυχία ἀπὸ την παλικαριά και να μη βγαίνει ἀπὸ μιάν άψυχη οργάνωση.

— Μπρός, μπρός, εΐπε μελαγχολικά ο Ντόρντορφ, όποιος θελήσει να φανεί παλικάρι, θά βρει πάντα την ευκαιρία. Κι όταν εμεις κάνουμε κανόνια που κανεις δέν μπορεί να τὰ μιμηθεί, κι αυτό δείχνει πὸς εΐμαστε ανώτεροι. Θριαμβεύουμε γιατί σκεφτόμαστε σβλα πιό πολὺ.

— "Αλήθεια ; εΐπε κοροϊδευτικά ο Βάιλερ. "Ετσι τὰ προτερήματά μας είναι που παλεύουν με τὰ προτερήματα των άλλων. Τὰ δίπλα μας, μήπως εμεις τὰ φτιάσαμε ; Πάρτε λοιπόν ἀπὸ τὸ Χίντεμπεουργκ ε,τι έχει ἀπὸ τὸ πνεύμα των όχτρων μας. Μήτε να τηλεφωνήσε θά μπορούσε, μήτε να τηλεγραφήσει, μήτε να τραβήξει μιὰ κανονιά κι ακόμα δέ θά μπορούσε να λογαριάσει την τροχιά μιὰς βολής με τὸ σύστημα που τὸύδωσε ο "Εγγλέζος Νεύτωνας.

— "Αστειεύεστε, διαμαρτυρήθηκε ο Ντόρντορφ θυμωμένος. Αυτό δέ δείχνει παρά πὸς εμεις έχουμε την τέχνη να χρησιμοποιούμε κι ἀπ' αυτούς καλύτερα τις δικές τους εφευρέσεις. Κι αυτό γιατί ίσα ίσα εΐμαστε πιό εργατικοί, πιό επιδέξιοι, πιό τολμηροί ἀπ' αυτούς.

— "Ας άφίσουμε, α θέλετε κατά μέρος την τὸλμη. "Αφού όλη ή δουλειά είναι να τραβήξουμε καταπάνω στὸν όχτρο δίχως αυτός να μπορεί να παντήξει, να τὸν γελάμε να τον χτυποῦμε ἀπὸ πίσω, κι αφού έχεις τη νίκη αν ξαίρεις σέ ποιά πλευρά βρίσκεται ο καλύτερος στρατηγός και τὸ δυνατώτερο σωμα τοῦ όχτροῦ, πολὺ λίγη θέση μένει για την άτομική παλικαριά. Για να πούμε την αλήθεια, ή δύναμη κ' ή παλικαριά δέν λογαριάζονται πιά στὸν πόλεμο. "Η δύναμη μοιάζει με τὸν πιό γερὸ χαμάλη τοῦ κόσμου που θά δοκίμαζε να συναγωνιστεί με τὸ γιγάντιο βροῦλλο τοῦ λιμανιού τοῦ "Αμβούργου. "Ενα παιδί βυζανιάρικο νάκουμπήσει τὸ χέρι του σένα μοχλὸ θά σηκώσει δέκα χιλιάδες φορὸς πιό πολὺ. "Ολ' αυτά εΐτανε δμορφα όταν ή επιτυχία έδωνε ἀπ' τὰ δυνατότερα χέρια, τις μακρύτερες λόγχες, τὰ πιό χοντρά κεφάλια. Σήμερα οί α-

ρετές που νικούν σε καιρό ειρήνης κάνουν να νικάς και στον πόλεμο. Έκείνος που, στη φάμπρικά του, κάνει τα πιά πολλά κουμπιά της σουστάς, μπορεί να κάνει και τις πιά πολλές χεροβεμίδες. Γενικά δε θάτανε πιά ανάγκη να σκίζεις ο ένας του άλλου το κεφάλι. Η δυνατότερη βιομηχανία θάδαζε κά του την πιά αδύνατη, ο επιτηδειότερος θά ξεθρόνιαζε τον άφελέστερο. Μονάχα ή παράδοση και κοινωνικές αιτίες κάνουν να μετριέται ακόμα ή δύναμη με πτώματα. Γιατί μονάχος ο συναγωνισμός, δίχως αίμα θά φαινότανε στους ανθρώπους πολύ σκληρός κι όχι αρκετά όμορφος.

Ο Γκάτσκη άρχισε να γελάει δυνατά. Η Ματίλντη είχε σηκωθεί. Πηγαίνοντας προς την πόρτα, φοβέρισε με το δάχτυλο το Βάιλερ.

— 'Η ώρα είν' έξη και πρέπει να πάω οτ' θέατρο. Πέρασε το απόγεμά μας, δίχως να μάς μείνει καιρός να διασκεδάσουμε πούμαστε μαζί. Μά προ σέξτε. Την άλλη Κυριακή θάχω στο τραπέζι ένα κουμπιάρά του Έρυθροῦ Σταυροῦ, κι άλλιμονο σε κείνον που θάρχησει τή συζήτηση!

Ο Βάιλερ, θλιμμένος πήρε το χέρι της και τ' έφερε στα χείλη του.

Ο Ντόρντορφ με τα μάτια του ακολουθούσε την άνεψιά του. Περιμένε να ξανακλείση ή πόρτα πίσω της. Ύστερα, με προκλητικό τόνο γύρισε στο Βάιλερ.

— Κρίμα που δε φθάνω στο ύψος των βατιών σας συμπερασμάτων. Κ' έκανε το μισοκακόμοιρο... Θάδελα μονάχα να κάνω εδῶ μιά μικρή παρομοίωση που δεν είναι βέβαια τόσο έξυπνη όσο ή ιδέα σας να κάνετε τα μελίσσια και τα πρόβατα τίγρηδες. Θελήσατε ναποδείξετε μαυτή την εικόνα — βλέπετε πως ως εδῶ αρκετά καλά παρακολούθησα τις ιδέες σας — πως θάτανε άδικο ναποσπάσουμε τόσα θντα από τις ειρηνικές δουλειές τους και να τα στείλουμε στον πόλεμο. Μά πείστε μου τώρα αν ένας άνθρωπος που βρέθηκε σε ξαφνικιά πλημμύρα παλεύοντας ενάντια στο ρέμα δεν πρέπει να προσπαθήσει πρώτα πρώτα να βρει γις κάτου από τα πόδια του. Λίγο θά προσέξει κείνη τή στιγμή σάλλα χαρίσματά του. Όλες του τις δύνამες θά τις μαζέψει και θά τις ρίξει στα χέρια και στα πόδια του. Στοιχηματίζω πως κι ο κ. Καρούζο ο ίδιος δε θάρχιζε να κάνει τρίλλιες μά ίσα ίσα θάφινε ήσυχο το λάρυγγά του για να μπορέσει να διατηρηθεί όσο μπορεί πιά πολύ πάνω στα νερά. Μά μήπως έχετε καμιά διαφορετική άποψη; Τότε...

Ο Βάιλερ άνυπόμονος, τούκοψε την όμιλία.

— Είμαι φυσικά δλότελα σύφωνος μαζί σας, άφου και σεις είστε δλότελα σύφωνος μαζί μου. Λέτε αλήθεια πως αυτός ο άνθρωπος μόλο του τον κίντυνο θά μεταχειριζότανε μονάχα τα χέρια και τα πόδια του. Δε θά γύρευε βοήθεια από το λάρυγγά

του μήτε για να ρυθμίσει τα κινήματά του. Α δεν είναι τα χέρια και τα πόδια του αρκετά γερά, αβ βέβαια θά βουλιάξει. Δε θέλω πιά πολλά. Μά το κράτος κάνει ίσα ίσα το άνάποδο. Λέει: Δεν είναι καιρός να τραγουδάτε, μήτε να μελετάτε, μήτε να γράφτε, μήτε να ζωγραφίζετε, πρέπει λοιπόν και το λάρυγγι κι ελα τάλλα όργανά σας να γίνουν χέρια και πόδια. Αν ο λάρυγγας δεν μπορεί να το κάνει αυτό, τον φέρνω μπρος στο στρατοδικείο και τον τουφεκίζω.

— Σαφιστείτες!... Μπορεί εύκολα κανείς να γυρίσει μιά παρομοίωση σε τρόπο που... που να... έλεγε λαχανιασμένος ο Ντόρντορφ. Μά ή Ματίλντη έβγαίνε απ' την κάμαρά της με το πανωφόρι της και με το καπέλλο στο κεφάλι έτοιμη να μπει στη μέση άκόμα μιά φορά.

— Πάλε συζήτηση έχουμε; φώναξε θυμωμένα. Έσπρωξε το θείο της και έπτε τοῦ Βάιλερ.

— Βάρβαρε!

Ο Ντόρντορφ, σαν ψάρι στη στεριά, άνοιξε το σνόμα να πάρει λίγο άέρα. Σηκώθηκε στην άκρη των πεδιών του πάνω από τους ώμους της Ματίλντης.

— Κανείς δεν μπορεί αλήθεια να με κατηγορήσει πως δεν έχτιμῶ την τέχνη και τή φιλολογία. Μά κάθε πράμα στον καιρό του. Εύκολο ναποδείξει κανείς πως ένας λάρυγγας δεν κολυμπάει. Κ' ύστερα, γυρνώντας προς τον Γκάτσκη που γελοῦσε, πρόστασε.

— Μά την αλήθεια πρέπει ναχει κανείς πολύ λίγες αξιώσεις για να γελάει με τόσο σαχλά άστεία.

Η Ματίλντη έβαλε το χέρι της στον ώμο του.

— Θείε μου, πρέπει να φύγουμε.

Μ' αυτός γύρισε πίσω και φώναξε με πεισματάτικο τόνο.

— Μά αν ο όχτρος είχε μπει μέσα στην πατρίδα, αν ή χώρα εΐτανε ρημασμένη, ποδοπατημένη, τα πιάνα σπασμένα για να γίνουν ξύλα για τή φωτιά, όπως έγινε με τους στρατιώτες μας στη Γαλλία το 70, ο κ. Γκάτσκη δε θά μπορούσε να μάς δείξει το ταλέντο του. Θααρῶ πως δε θά εΐτανε και πολλοί που νάχουν όρεξη νακούσουνε τή μουσική του. Όταν ή ζωή της πατρίδας είναι σε κίντυνο, ή όμορφότερη μουσική δεν είναι παρά παιδιάστικα καμώματα. Κι όμως πρέπει να μπορεί να καταλαβαίνει κανείς ποιῶ είναι το σπουδαίο, ή βάση σε μιά δουλειά, και ποιῶ δεν είναι.

— Η ζωή της πατρίδας; ρώτησε ο Βάιλερ. Μπορούν λοιπόν έτσι, μ' ένα φύσημα να σήσουν απ' τον κόσμο έδδομήντα εκατομμύρια ανθρώπους.

Ο Γκάτσκη είχε ξανακλείσει το πιάνο του κι όρθιος κοντά στον νετ Κρυλώφ παρακολουθούσε με όδχαριστημένο ύφος τή συζήτηση. Μά ξαφνικά ή έκφρασή του έγινε σοβαρή, έσπρωξε όρμητικά τα

Βάιλερ, κ' έστρεψε πρὸς τὸ θεο. Είτανε γαλήνιος μ' αὐτοφρόσ.

— 'Ακούστε ἀγαπητέ μου. Ἔχετε τὴν καλωσύνη νὰ μὴν γγίζετε τὴν τέχνη μου. Παιδιάστικα καμώματα, εἶπατε; Θάπρεπε πρῶτα νὰ μάθουμε ἀν αὐτὸ τὸ μακελιὸ ποὺ κάνει νὰ χορεύουν ἑκατομμύρια ἄνθρωποι, καταστρέφει χώρες δλάκερες καὶ φέρνει τὴν πείνα στοὺς λαούς, ἀν αὐτὸ δὲν εἶναι τὸ πιδ παιδιάστικο κάμωμα. Τὸ παιχνίδι κάμποσων ἑκατομμυρίων κεφαλιῶν ποὺ ἀνίκανα νὰ καταλάβουν, προτιμοῦν νὰ βάλουν φωτιά στὶς τέσσερεις ἄκρες τοῦ κόσμου ἀντὶ νὰ κοιπάσουν λιγάκι γιὰ νὰ μποῦν σὲ μιὰ σκέψη καινούργια, διαφορετικὴν ἀπὸ τὴ δική τους. Παιδιάστικα καμώματα. Μὰ ἐγὼ μὲ τὰ παιδιάστικα καμώματά μου ἀλλάζω, καὶ τὸ καυκίεμαι, σὲ ἄρνιά, τοὺς πιδ χοντροὺς καὶ τοὺς πιδ ἀποχτηνωμένους, σὲ καλωσύνη, τὸ πιδ σκοτεινὸ μίτος, καὶ κάνω ἀνοιχτὲς ἀγκάλες τὶς σφιγμένες γροδιές. Ἐνῶ μὲ τὴ θεία δύναμη ποὺ μπροστά της γονατίζετε καὶ μὲ τὸ σακροσάνκτο σας Χίντεμπουργκ κάνετε σαπίλα τοὺς πιδ γεροὺς ἀνθρώπους καὶ ἄγρια θεριά τὶς καλύτερες ἀνθρώπινες καρδιές. Ἄφιστε σὰς παρακαλῶ ἡσυχὴ τὴν τέχνη μου. Ὅταν ἡ δύναμη βαρύνει ἀπάνω σας ἕνα δυὸ χρονάκια ἀκόμα, τότε θὰ θυμάστε μὲ λύπη αὐτὰ τὰ παιδιάστικὰ μου καμώματα. Περιμένετε. Λοιπὸν τί, φεύγουμε;

Ἀυθάρδεια ἔστρεψε τὴ ράχη του στὸ θεο, καὶ μόλις ἀντάμωσε τῆς Ματίλντης τὴ ματιά, τὸ μέτωπό του φωτίστηκε ξανά. Ἐκείνη τὸν τύλιγε μὲς στὸ γλυκὸ της αἶσθημα. Πέρασε μπρὸς ἀπὸ τοὺς ἄλλους γιὰ νὰ τὸν πλησιάσει καὶ μὲ τὸ χαριτωμένο γνέσιμο τοῦ κεφαλιοῦ ποῦκανε τὸν Γκάτσκη νὰ τὴ λατρεύει ἀκόμα πιδ πολὺ τοῦπε.

— Πρέπει νὰ φύγω καὶ ἀν ἀκόμα οἱ κύριοι θέλουν νὰ μείνουν. Ἀρχίζουμε στὶς ἑπτὰ κ' εἶναι σκεδὸν ἐξήμιση.

Ἄδολοκός ντὲ Κρυλώφ εἶχε ντυθεὶ πιά καὶ περιμένε τοὺς συντρόφους του στὴν πόρτα. Τὸ πρόσωπό του ἡσυχό, στοχαστικὸ, φαινότανε σὰν κυριεμένο ἀπὸ κάποια μεγάλη χαρά. Προχώρησε μπρὸς ἀπὸ τὴ Ματίλντη καὶ τὸν Γκάτσκη καὶ στὸ κεφαλόσκαλο γυρίζοντας πρὸς αὐτοὺς εἶπε.

— Μὰ εἶναι θαυμάσιος ὁ τρόπος ποὺ ἔχτελέσανε κ'οἱ δυὸ τους τὴ θανατικὴ καταδίκη τοῦ Ντόρντορφ. Ὅτι ἀναγκάστηκα νὰ καταπιῶ δεκαπέντε χρόνια τώρα...

Σώπασε. Ὁ θεός ἐδγαίνει μαζί μὲ τὸ Βάιλερ. Κατεβήκανε σιωπηλοί. Μπρὸς στὴν πόρτα ἡ Ματίλντη ἐδγαλε κρυφὰ ἀπὸ τὸ τσαντάκι της δυὸ εἰσιτήρια καὶ στρέφοντας πρὸς τὸν ντὲ Κρυλώφ.

— Ἀλήθεια δὲν μπορεῖτε νὰ μακρύνετε τὴν ἀδειά σας ὡς στὶς ἑντεκα; Ἄν λέγατε μιὰ λέξη στὴν αὐτοῦ Μεγαλειότητα τὸν Ἀνθυπασπιστή...

— Εἶναι ἀνοησία, φώναξε μανιωμένος ὁ Γκάτ-

σκη. Πρέπει νὰ γυρίσουμε ἀμέσως. Μὴ γίνεσαι λοιπὸν παιδί...

— Ἀλίμονο, δεσποινίς, γυρεῦτε παραπάνου ἀπ' ἔτι μπορῶ, ψιθύρισε ὁ ντὲ Κρυλώφ.

— Καλὴ διασκέδαση, φώναξε ἀποφασιστικὸς ὁ Γκάτσκη ἀπλώνοντας τὸ χέρι στὴ Ματίλντη. Μ'αὐτὴ μὲ παρακαλεστικὸ τρόπο τὸν κράτησε.

— Ἔχω τόση ὄρεξη ἀπόψε, εἶπε. Ἡ δεύτερη πράξη τελειώνει στὶς ἐννιάμιση. Μὰ ὁ Γκάτσκη εἶχε ἀποτραβηχτεῖ.

— Καληνύχτα, εἶπε μὲ ἀποχαιρετιστήρια χειρονομία, κ' ἔφυγε γλήγορα σέροντας τὸ Βάιλερ ἀπὸ τὸ χέρι. Ἡ Ματίλντη τοὺς ἀκολούθησε μὲ τὸ μάτι ὡς ποὺ χάθηκαν στὸ γύρισμα τοῦ δρόμου καὶ ἀναστενάζοντας ὕψωσε τοὺς ὤμους.

— Κατὰ βάθος εἶναι μαγεμένος ποὺ ἔχει αὐτὴ τὴ δικαιολογία, εἶπε μὲ ἀδύνατο χαμόγελο τοῦ ντὲ Κρυλώφ, ποὺ τὴν κοιτοῦσε μὲ λαίμαργα μάτια.

ΗΛ. Φ. ΗΛΙΟΥ

ΤΟ ΣΕΡΓΙΑΝΙ

— Σεργιάνισες σεργιάνισες στὰ μικρά σου χρόνια, καὶ τώρα; εἶπε καὶ τὸν κοίτοξε ἀποφασιστικὰ στὰ μάτια. Ἐξακολούθησε σὲ λίγο.

— Νὰ μὴ μὲ βρίζεις καθόλου. Ἐγὼ θὰ κάμω τὴν κούρα καὶ τὴ διαίτά μου καὶ ἄς φωνάζεις ὅσο θέλεις.

Ἡ γυναικούλα ποὺ τῆλεγε εἶτανε κοντὴ καὶ στρουμπουλὴ, μελαχρινή, καὶ λεισματάρια, καὶ ὁ ποὺ τᾶκουγε ἀδύνατος καὶ ψηλὸς μὲ πρόσωπο ἀνθρώπου κουρασμένου καὶ ἀπὸ τὰ λόγια τῆς γυναίκας του, μὰ πιδ πολὺ ἀκόμα ἀπὸ τὴ ζέστη τοῦ Ἰουλίου. Καὶ σ' ὅτι τοῦ φώναζε, σὰ νὰ μὴν τὴν ἄκουγε, ἔτρωγε μὲ ἡσυχία καὶ ὑπολογισμό.

Μὰ ἐκείνη δὲν εἶχε ὄρεξη μόνο μὲ τοὺς μεσημεριανούς πεπονόσπορους πέραγε τὴν ὥρα της.

Ἄρχισε πάλι.

— Ἄμ' νᾶξαιρα ἡ ἄμοιρη πὼς εἶχες τόσο σεργιάνισι δὲ θὰ σ' ἐπαιρνα. Καὶ ποῖο τὸ ὄφελος ποὺ παντρεύτηκα; ρώτησε λυπημένα μὰ καὶ ἡμερωμένα, πιδ τὸ ὄφελος; ... Στὸ σπῆτι τοῦ πατέρα μου εἶχα ὄλα τὰ καλά, ὄλα τ' ἀγαθὰ. Ὅτι ἤθελε ἡ καρδιά μου. Ὅχι ἀπὸ τοῦ καλύτερου τοῦ χωριοῦ ὁ πατέρας μου μὰ ὁ πρῶτος!

Στάνες, λιβάδια, καὶ τόκιζε. Τὶ εἶτανε νὰ παντρευτῶ; Ἐτρωγα ἔπινα συγυριζόμενον, διασκέδαζα. «Ἀποδῶ ἡ Μαριγούλα ἀποκεῖ ἡ Μαριγούλα» σὲ εἶδα καὶ τᾶχασα, ἀρρώστησα.

Τὸν θέλεις μὲ ρωτᾶει ὁ πατέρας μου. Δὲν ξαίρω, εἶπα, δὲν σκέφτηκα. Μὰ τρέχω στὴ θεία μου, τὸν θέλω θειακούλα μου, θαμπώθηκα ἀπὸ τὸ μπῶδι του!

... Πᾶνε πέντε χρόνια τώρα παντρεμένοι τρεῖς κοῦρες ἔχω κάνει καὶ δὲν εἶδα ὄφελεια.

Θὰ κάνω κι αὐτὴ σιγὰ σιγὰ, μὲ τὸ κολαί μου, νὰ ἰδῶ τ' ἀποτελέσματα . . .

Ἄν τύχει, κατὰ πῶς μοῦ λέει καὶ τούτῃ ἡ μαμμή, ποῦ εἶναι φωστήρας, ἂν τύχη καὶ πιάσω παιδί, πρέπει νὰ γράψεις στὶς ξαδερφάδες μου νὰ ρθοῦνε. Λέει ἡ μαμμή πὼς δὲν πρέπει νὰ πιάσω τίποτα στὸ χέρι μου. «Μακριὰ ἀπὸ βάρη!»

Καὶ πρόσθε μὴ μὲ σιγῆσεις «Μακριὰ ἀπὸ σύγχιση.»

Ἄν γίει τοῦ Θεοῦ τὸ θέλημα πρέπει νὰ τὸ γράψεις ἀμέσως στὸν πατέρα μου νὰ καταχαρεῖ ὁ ἄμοιρος. Σκέψου τὴ χαρὰ του! Μιὰ μ' ἔχει μοναχοκόρη.. Ἄμ' θὰ ξεκινήσει νᾶρθει, ποιὸς τὸν κρατᾶει ἅμα τὸ μάθει. Κεῖνος ξαίρεις τί μοῦ λέει μιὰ μέρα; «Μαριγούλα ἂν κίνεις γιὸ θὰ τὸν κάνουμε γεωπόνου, νὰ φροντίζει τὰ χτήματα νὰ βλέπει τὸ βίος του νὰ χαίρεται ἡ καρδιά του καὶ νὰ μὲ συχωράει κ' ἔμένα ἅμα πεθάνω.»

Ὁ ἄντρος τῆς εἶχε φάει καὶ τὸ κρέας καὶ τὰ χόρτα καὶ μες ἀπὸνα κεσὲ ἔβγαλε ἕνα μεγάλο τσαμπὶ σταφύλι καὶ τῦβαλε σ' ἕνα καθαρὸ πιάτο ποῦ εἶχε τὸ νοῦ τῆς νὰ τοῦ τὸ σπρώξει μπροστά του. Κ' ἔτρωγε καὶ δροσιζότανε σιγὰ σιγὰ ρῶγα ρῶγα τὸν τραγανὸ ροδίτη.

Σὰν ἀπόφαγε χωρὶς νὰ τὴν κοιτάξει, χωρὶς νὰ τῆς μιλήσει, ἔβαλε σὲ μιὰ πίτα ἕνα τσιγάρο, πήρε καὶ μιὰ καρέκλα καὶ πήγε νὰ καθίσει στὸν ὄμορφο κῆπο ποῦ στόλιζε τὸ μοναχικὸ σπιτάκι. Κάπνιζε κι ἄρχισε νὰ σιγοτραγουδάει.

Ἐκείνη σκεφτικὴ, στὴν πόρτα ἀκουμπισμένη, κοίταζε στὰ σκοτεινὰ πρὸς τὸν κῆπο. Καὶ τὸν ἐμάντευε ὅπως κι ὅταν τὸν ἔβλεπε, ὠραῖο, καὶ φανταζότανε πὼς ὅσες γυναῖκες τὸν ἐγνώρισαν τὸν ἀγαπήσανε τρελλά, καὶ τοῦ πήρανε πολλὰ, ποῦ ἔπρεπε τὴν ἰδίαν εἶχε ἡ ἴδια καὶ νὰ τὰ χαίρεται . . .

Σὲ μιὰ στιγμή τῆς φάνηκε τόσο ὠραῖο τὸ τραγούδι του σὰ νάτανε δοξάρι τοῦ βιολιοῦ ἀπάνω στὴν καρδιά τῆς καὶ τὴν ἀγγίξε . . . Καὶ τοῦ φώναξε μὲ παράκληση καὶ μὲ πάθος μὲ τὴ χωριάτικη προσφορά τῆς.

— Πάψε γιατί μ' ἔκαψες!

Στὸ ἀκουσμα τῆς φωνῆς τῆς τρόμαξε καὶ τὸν ἐντράπηκε, καὶ δῆθεν ἄστεϊα πρόσθεσε.

Μ' ἔκαψες, ποῦ νὰ καεῖς

Σὰν τὴν λαμπάδα τῆς Λαμπρῆς.

I. I.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ (1887-1920)

ΚΑΒΑΦΑΚΗΣ

Ἐνα πρωτὶ, στὰ 1892, θυμᾶμαι, ὁ Πολύβιος Δημητρακόπουλος μὲ ὀδήγησε σ' ἕνα ξενοδοχεῖο ποῦ βρισκότανε τότε πίσω ἀπὸ τὴ Βουλῆ, στὴ δεξιὰ γωνιά τοῦ δρόμου Κολοκοτρώνη καὶ Νίκης. Ἐνας νέος, πλούσιος, ποῦ εἶχε ἔλθει ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ — δὲν ὠρίζε τὸ μέρος — ἠθέλε νὰ βγάλει μιὰ ἐφημερίδα καὶ τοῦ εἶχε ἀναθέσει νὰ τοῦ βρεῖ ἕνα δημοσιογράφου Ἀθηναῖο νὰ τὴ διευθύνει. Ὁ Πολύβιος διάλεξε μένα — σπολλάτη του!

Πήγαμε στὸ ξενοδοχεῖο καὶ μᾶς ὀδηγήσανε σὲ μιὰ κάμαρα ὅπου ἕνας νέος, μὲ παρουσιαστικὸ ἐπιβλητικὸ, μὲ μαῦρη μακριὰ ρεντιγκότα, μὲ χρυσὴ βαριά καδένα, μᾶς περιέμενε.

— Ὁ κύριος Ἀντρέας Καβαφάκης, ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ!...

Χαιρέτησα.

— Καθίστε! μᾶς εἶπε ἀργά, σιγανά, μ' ἐπίσημο τόνο. Τὸν τόνο αὐτόνε καὶ τὸ ἴδιο χρῶμα τῆς φωνῆς τὰ κράτησε σ' ὅλη τὴν

κουβέντα καὶ ἀργότερα παρατήρησα, πὼς ἡ κουβέντα του, ἔτσι ποῦβγαίνε ἀπὸ τὸ στόμα του, ἐπίσημη, μυστηριώδικη, σὲ ἀνάγκασε νὰ φαντάζεσαι, νὰ τὸ πιστεύεις, πὼς κἀτι σοβαρὸ καὶ σοφὸ σοῦλεγε, κι ἂς μὴ σοῦλεγε τίποτα— ἀέρα καβουρντιστό.

— Θέλω νὰ ἐκδώσω μιὰ ἐφημερίδα σοβαρὰν, ἀνεξάρτητον, ἐφημερίδα κύρους λ. χ. ὡς εἶναι τὸ Παρισινὸν «Temps» ἢ τὸ Ἴταλικὸν «Corriere della serra»...

— Χρειάζονται χρήματα πολλὰ γιὰ μιὰ τέτια δουλειά! τόλμησα νὰ παρατηρήσω.

— Ἀναμένω τὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἐν τῷ μεταξὺ...

Ἐν τῷ μεταξὺ ἀγγαρεύτηκε ὁ τυπογράφος Γεώργιος Καλλέργης νὰ μᾶς βγάλει, συνεταιρικὰ, τὸ «Παναθήναιον», ἕνα ἐντυπον, ἐφημερίδα καὶ περιοδικὸ μαζί, μὲ ὀχτὼ σελίδες, στὸ σκῆμα πάνω κάτω τοῦ σημερινοῦ «Νουμᾶ». Ἐγὼ θὰ διευθύνω τὴν ὄλη. Ὁ Καβαφάκης θάγραφε τὰ σοβαρὰ πολιτικὰ ἀρθρα, ὁ Καλλέργης θάβαζε τὰ ἔξοδα

καὶ τὸ «Παναθήναιον» — ὁ τίτλος εἶτανε ἐφεύρεση τοῦ Καβαφάκη — θάβγαινε, ἐπὶ τοῦ παρόντος, δυὸ ἢ τρεῖς φορὲς τῆ βδομάδα, δὲν καλοθυμᾶμαι, ὅσο νάρθει τὸ ἀναμενόμενο «τσέκ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ» καὶ νὰ γίνεη καθημερινὴ ἐφημερίδα «κύρους».

Ἀπὸ τὰ πρῶτα πρῶτα φύλλα ἐγὼ ἀρχισα νὰ τραβᾶω τὰ μαλλιά μου γιὰ τὰ πολύστηλα ἀρθρα τοῦ Καβαφάκη, πού, ὅσο καὶ νὰ τὰ πετσόκοβα, πολύστηλα μένανε, καὶ ὁ Καλλέργης νὸ τραβᾶει τὰ δικὰ του τὰ μαλλιά γιὰ τὴν κυκλοφορία, πού ποτέ της δὲ ζύγωσε τὰ ἑκατὸ φύλλα.

— Μὴ δειλιᾶτε, ἐχρησιμοδοτοῦσε ὁ Καβαφάκης, καὶ ἡ κυκλοφορία θὰ μᾶς ἔλθει μόνη της...

— Καὶ τὰ ἔξοδα; ρωτοῦσε μὲ ἀπόγνωση ὁ Καλλέργης.

— Ὅσον οὕτω καταφθάνει καὶ τὸ ἀναμενόμενον τσέκ...

Καὶ ὁ ἐπίτημος τόνος τοῦ μᾶς καθησυχάζε.

Εἶχαμε βγάλει τέσσαρα ἢ πέντε φύλλα, — ὁ Καλλέργης, πού πλήρωνε, θὰ θυμᾶται καλύτερα τὸν ἀριθμὸ — δταν ξαφνικὰ χάσαμε τὸν Καβαφάκη. Εἶχε νὰ φανεῖ σιὸ τυπογραφεῖο Δεληγιάννη, ὅπου δούλευε ὁ Καλλέργης

συνεταιρικὰ, τέσσερες πέντε μέρες καὶ αὐτὸ εἶχε ἀρχίσει νὰ μᾶς ἀνησυχεῖ.

— Πῶς δὲ φάνηκε; Μήπως τοῦ συνέβηκε ἰσποτα; Μήπως τὸ τσέκ;... ρωτοῦσε ἀνήσυχος ὁ Καλλέργης.

Πῆγα σιὸ ξενοδοχεῖο τοῦ νὰ μάθω. Πρὶ ρωτήσω, μὲ ρώτησε ὁ ξενοδόχος:

— Μήπως εἶδατε τὸν κ. Καβαφάκη;

— Ὅχι! Ἔχω πέντε μέρες νὰ τὸν ἰδῶ...

— Κ' ἐγὼ ἄλλες τόσες... Τὴν τελευταία φορὰ πού τὸν εἶδα, εἶτανε καταστενοχωρημένος γιὰ τὸ εἶχαν κλέψει τὴ νύχτα λαποδύτες σιὴ δενδροστοιχία πού ρέμβαζε, τὸ χρυσὸ τοῦ τὸ ρολοῖ καὶ τὴ βαρύτεμη καδένα τοῦ. Ἀπὸ τότε...

— Τὶ γίνεη; ρώτησα ἀνήσυχος.

— Φοβοῦμαι, μοῦ εἶπε ὁ πονηρὸς ξενοδόχος χαμογελώντας, μήπως, ἐπειδὴ ἀργοῦσε νάρθει τὸ τσέκ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, πάει νὰν τὸ μετακομίσει ἐδῶ μοναχὸς τοῦ...

— Ἴσως...

— Μὰ αὐτὸ θᾶναι μοῦ εἶπε μὲ βεβαιότητα.

Καὶ ἡ βεβαίωση τοῦ ξενοδόχου καθησυχάσε καὶ μένα καὶ τὸ δύσμοιρο Καλλέργη.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΗΤΣΟΥ ΑΝΘΕΜΗ

Τ Ο Κ Ρ Ι Μ Α

—2—

Τὴν τρίτη μετὰ τὸ γάμο ἡμέρα ὁ Παῦλος ξύπνησε μὲ μιὰ μικρὴ ἀνησυχία. Δὲν εἶχε κοιμηθῆ καλά. Κάποια σκέψη τόνε βασάνιζε. Σηκώθηκε καὶ δοκίμασε νὰ ξαναρχίσῃ τὴ μελέτη, πού εἶχε διακόψει ἀπασχολημένος σιὲς ἐτοιμασίεσ τοῦ γάμου. Ἄνοιξε τὸ βιβλίον, μὰ ὁ νοῦς τοῦ ἔτρεχε καὶ τὸ ξανάκλεισε. Ἡ ἴδια σκέψη κυριαρχοῦσε σιὴν ψυχὴ τοῦ.

Σηκώθηκε, ἄνοιξε τὴ μικρὴ πορτοῦλα καὶ μπῆκε σιὸ μεγάλο περιβόλι. Ποῦ ἄλλοῦ μπορούσε νὰ διασκεδάσῃ. Ἀνάπνεε βαθιὰ καὶ προχωροῦσε σιὸ σπιτι τοῦ Μαρία. Τῆ βρῆκε καθισμένη σὲ μιὰ καρέκλα φάθινη. Κεντοῦσε. Ἄμα ἀκουσε τὰ πατήματά τοῦ, σήκωσε τὰ μάτια τοῦ, χαμογέλασε καὶ εἶπε.

— Κάτι πρωινός.

— Δὲν μπορούσα νὰ διαβάσω σῆμερα καὶ ἤθελα νὰ πάρω ἀέρα. Μπῆκα σιὸ περιβόλι σου καὶ ἔτσι προχώρησα. Ἀλήθεια εἶναι πρῶτ' ἀκόμα, δὲν τὸ συλλογίστηκα.

— Τὶ πειράζει. Μιὰ στιγμὴ νὰ τελειώσω τὴ βελονὰ καὶ πάμε γιὰ σῦκα.

Ἡ Μαρία ἔσκυψε σιὸ κέντημά της. Ὁ Παῦλος τῆνε κοίταζε μὲ κάποια ταραχή. Ἐπειτα τῆς εἶπε:

— Μαρία, δὲν ἀφήνεις τὸ κέντημα νὰ μιλήσουμε.

— Ὅπως θέλεις.

— Μαρία, τώρα πιὰ ξένοιασα. Εἶμαι ἐλεύθερος. Ὅχι πὸς μπορούσα νὰ ἐργαστῶ γιὰ τὴν Κάτινα, ἐκεῖνη εἶτανε μόνη της ἀξία. Εἶχα ὅμως ἔννοια ποιὸνε θὰ πάρῃ καὶ ἂν θὰ ἀποκαταστηθῇ καλά. Δόξα σοὶ ὁ Θεός, πῆρε καλὸν ἄντρα.

— Καλὸς καὶ ἀξιος, μακάρι ὅλα τὰ κορίτσια.

— Μαρία, κάτι ἤθελα νὰ σοῦ εἰπῶ. Τρεῖς ἡμέρες τώρα τὸ συλλογιέμαι.

Ἡ Μαρία διάβαζε σιὰ μάτια τοῦ Παύλου, πού εἶτανε γεμάτα φῶς.

— Μαρία, θὰ εἶμαι εὐτυχισμένος, ἂν θελήσης νὰ

γίνης δική μου, αν δεχτής να ζήσουμε μαζί αυτή τη ζωή.

Ἡ Μαρία ξνοιώθε χαρὰ νὰ πλημμυρῆ τὰ στήθη της, τὰ γαλανὰ της μάτια γεμίσανε δάκρυα· ἀπλωσε τὰ χέρια της στὸν Παῦλο καὶ τοῦ εἶπε ἡσυχα.

— Δὲν ξαίρω πῶς, μέρες ἔμως περιμένα νὰ μοῦ εἴπης αὐτὸ τὸ λόγο. Παῦλε, τίποτα δὲν ὀνειρεύομαι κάμποσα χρόνια τώρα παρὰ νὰ γίνω δική σου. Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω τὴ ζωὴ μου μακριὰ ἀπὸ σένα, χωρὶς ἐσένα.

Σφίξανε τὰ χέρια καὶ μείνανε ἀρκετὴ ὥρα ἔτσι, κοιτάζοντας ὁ ἓνας τὸν ἄλλονε στὰ μάτια.

Πρῶτὴ μίλησε ἡ Μαρία.

— Πρέπει νὰ τὸ εἰπῶ τῆς θείας. Δὲ θὰ φέρῃ ἀντίρρηση καμμία, γιατί σὲ ἀγαπᾷ ὅσο κι ἐμένα. Μὰ πρέπει νὰν τὴ ρωτήσω.

— Δὲν εἶναι ἐδῶ ;

— Ὅχι, ἔχει λειτουργία στὸν Ταξίαρχη, στὸ Βλυσό. Μὰ δὲν πιστεύω νὰργήσῃ.

Στ' ἀλήθεια, δὲν πέρασε λίγη ὥρα καὶ ἦρθε. Μόλις μπήκε, ἔτρεξε ἡ Μαρία νὰ τῆς δώσῃ καρέκλα καὶ πῆγε νὰ τῆς ἐτοιμάσῃ καφέ. Τῆς τὸν ἔφερε σ' ἓνα δίσκο, ποῦ εἶχε βάλει κι ἓνα βάζο γλυκό.

— Μπα, γιατί τὸ γλυκό ; Ἔχεις γιορτὴ, Μαρία ;

— Ἴσως, εἶπε ἡ Μαρία μ' ἓνα κρυφὸ χαμόγελο. Θέλω νὰ σὲ καλοπιάσω κιόλας γιὰ νὰ μὴ μοῦ ἀρνηθῆς κάτι.

— Γιὰ νὰ ἰδοῦμε, σὰν τί ;

— Μὰ σεβριρίσου πρῶτα.

Ἡ θεία πῆρε γλυκό κι' ἔπινε τὸν καφέ κοιτάζοντας πότε τὴ Μαρία, πότε τὸν Παῦλο. Σὰν κάτι νὰ μάντευε κι εἶτανε ἕλη χαρὰ. Ἀφοῦ ἤπιε τὸν καφέ κι ἀκούμπησε τὸ φλιτζάνι στὸ δίσκο.

— Γιὰ νὰ ἰδοῦμε, εἶπε, τί ἔχετε νὰ μοῦ εἴπῃτε. Κάτι μοῦ φανέρωσε ὁ Ταξίαρχης στὴν ἐκκλησία, μὰ θέλω νὰ τὸ ἀκούσω κι ἀπὸ τὸ στόμα σας.

— Θέϊσσα μου, εἶπε ἡ Μαρία μὲ θάρρος, ὁ Παῦλος μὲ ζήτησε γυναίκα του. Μὰς δίνεις τὴν εὐχή σου ;

Ἡ θεία σηκώθηκε κι' ἔκανε τὸ σταυρὸ της.

— Εὐλογητὸς ὁ Θεός. Μὲ τὴν εὐχή μου καὶ τὴν εὐχὴ τῶν γονέων σας, ποῦ τοὺς μνημόνεψα σήμερα στὸν ταξίαρχη.

Τοὺς ἔσφιξε στὴν ἀγκαλιά της καὶ τοὺς φίλησε.

— Ὅταν στεφανώθητε μὲ τὸ καλὸ, τότε θὰ εἰπῶ κι' ἐγὼ σὰν τὸ Συμεὼν «Νὺν ἀπολύεις τὴν δούλην σου». Κι' ἂν ζῶ θὰ πάω νὰ ἔχτελέσω τὸ τάμα μου, θὰ γίνω καλόγρια στὸ Μοναστήρι τοῦ Δοκοῦ.

Ὅλος χαρὰ ὁ Παῦλος ἔτρεξε στὸ σπῆτι του. Ἡ ἀδελφὴ του σιγύριζε. Ἄμα τὸν ἀκουσε νὰνεδαίνῃ τρεχάτος τὴ σκάλα, ἄμα τὸν εἶδε νὰ μπαίνῃ ὄλο φῶς καὶ λάμψη.

— Στοιχηματίζω, τοῦ εἶπε, πῶς ξαίρω τι θὰ μοῦ εἴπῃς.

— Κατίνα.

— Κάτι θὰ εἶπες στὴν Μαρία καὶ σοῦ ἀπάντησε ναί.

— Ραβωνιαστήκαμε.

— Ποῦ εἶναι ὁ ἀρραβῶνας ; εἶπε ἡ Κατίνα γελώντας.

— Ὁ λόγος φτάνει. Τὰ δαχτυλίδια γρήγορα γίνονται.

— Καλορριζικοὶ λοιπόν, εἶπε θακρυσμένη ἡ Κατίνα καὶ τὸν ἔσφιξε στὴν ἀγκαλιά της σὰ μητέρα. Δὲν ἤθελες καλύτερη νύφη.

Ὅταν ἔγινε γνωστὸ τὸ συνοικέσιο στὸν κόσμο, κανεὶς δὲν παραξενεύτηκε. Τὸ θεωρήσανε ὄλοι φυσικό.

— Ταιριασμένοι.

— Μπα, ἐκεῖνοι εἶτανε ραβωνιασμένοι ἀπὸ παιδιά.

— Χαρὰ στὸ γαμπρό, χαρὰ στὴ νύφη.

Ὅταν κατέθηκε ὁ Παῦλος στὴν ἀγορὰ, ὄλοι τοῦ σφίξανε τὸ χέρι μὲ ἀγάπη, δειξάνε ἀδολὴ χαρὰ, σὰ νὰ εἶτανε καὶ δική τους εὐτυχία.

— Καὶ στὰ στέφανα μὲ τὸ καλὸ, γρήγορα.

Μὰ οὔτε ὁ Παῦλος οὔτε ἡ Μαρία θελήσανε νὰ βιαστοῦνε γιὰ τὸ γάμο· ὁ καιρὸς δικὸς τους εἶτανε. Ἐπρεπε ἡ Μαρία νὰ ἐτοιμάσῃ τὰ προικιά της καὶ ὁ Παῦλος νὰ πάρῃ τὸ δῖπλωμα καὶ τὴν ἄδεια καὶ νὰ στερεώσῃ τὴ θέση του.

Τίποτα δὲν ἄλλαξε στὴ ζωὴ τους. Ὅπως πρὶν, ἔτσι καὶ τώρα μαζί γυρίζανε στὸν κήπο καὶ μαζεύαγε τοὺς καρπούς, μαζί ποτίζανε τὰ λουλούδια, κι' ἔπειτα καθισμένοι στὴν πεζούλα, ποῦ χώριζε τὸ ἐκκλησιάκι ἀπ' τὴ λιθόστρωτη αὐλή, μιλοῦσανε καθῶς πάντοτε. Μόνο πῶς ἔλα τοὺς φαινόντουσαν πιδ ἄμορφα, πιδ γελαστά, πιδ μυρισμένα τὰ λουλούδια, πιδ γλυκὰ τὰ φρούτα, τὸ περιβόλι πιδ μεγάλο. Ὅλο στὸ ἴδιο μέρος τριγυρίζανε κι ἄμωρ νομίζανε ὅτι εἶτανε ἀτελείωτος ὁ δρόμος.

Πολλὲς φορὲς καθισμένοι στὴν πεζούλα κρατοῦσανε ὁ ἓνας τὰλλουνοῦ τὰ χέρια καὶ στέκανε σιωπηλοὶ κοιτάζοντας ὁ ἓνας τὸν ἄλλονε στὰ μάτια. Κι' ἔπειτα ρωτοῦσανε :

— Γιατί δὲ λὲς τίποτα ;

Καὶ γελοῦσανε ἓνα γέλιο ἡσυχο καθῶς ἀναβρῦζει τὸ νερὸ τῆς πηγῆς ἡσυχο καὶ δροσερό.

— Γιατί γελάς ;

— Ἐσὺ γιατί γελάς ;

Καὶ πάλι γελοῦσανε καὶ κοιταζόντουσαν στὰ μάτια κρατημένοι ἀπὸ τὰ χέρια σφιχτὰ σὰ νὰ μὴ θέλανε νὰ χωρίσουνε.

Πόσο πονετικὸς ὁ χωρισμὸς τὸ Σεπτέμβρη, ποῦ ἔφυγε ὁ Παῦλος γιὰ τὴν Ἀθήνα. Καὶ ἄλλοτε βέβαια μὲ λύπη χωρίζανε, μὰ τώρα τρέχανε τὰ δάκρυα ποτάμι.

Τὸ χειμώνα γιὰ τὴ Μαρία οἱ ἡμέρες ἀτελείωτες, ἀν καὶ βυθίζετανε στὸ κέντημά της. Τῆς ἔγινε τώρα συνήθεια νὰ ἀνάεται στὸ παράθυρο, ποῦ ἀντίκρυζε τὴ θάλασσα. Μὰ καὶ ὁ Παῦλος μὴδὲ στιγμή τὴ λησμονοῦσε. Δυὸ καὶ τρεῖς γράμματα τὴ βδομάδα γέματα ἀγάπη.

Τὸ καλοκαίρι ὁ Παῦλος γύρισε μὲ τὸ δίπλωμά του. Ἄριστα εἶχε πάρει καὶ οἱ καθηγητὲς τὸ κἀνανεὶ ἑμίλια γιὰ τὴ γνώση του, τὴν κρίση του, τὴ μάθησή του. Μὰ γιὰ τὸν Παῦλο ἀπ' ἔλα πῶς πολὺ ἀξίζε τὸ φίλημα τῆς Μαρίας. Ἔτσι καὶ τὸ ἄλλο καλοκαίρι ἔταν γύρισε μὲ τὴν ἄδεια γιὰ τὸν πλῆον στὴν ἐντέλεια καὶ τὴν γιὰ τὸν πλῆον!

Κανένα δισταγμὸν δὲν εἶχε γιὰ τὴν ἐπιτυχία του. Τώρα πῶς συλλογιζότανε πῶς θὰ ἐτοιμάσῃ τὸ γάμο καὶ τὸ σπιτικὸ ποῦ ὄνειρευότανε, τὴν εὐτυχισμένη ζωὴ ποῦ θὰ περνοῦσε μὲ τὴ Μαρία.

Δὲν εἶχανε ἔμωσ περάσει πολλὲς ἡμέρες κι' ἀνέθηκε ἀπὸ τὴν ἀγορὰ μιὰ μέρα συλλογισμένος καὶ πικραμένος. Εἶχε ἀκούσει κάποιον νὰ λέγῃ :

— Καλὸς γιὰ τὸν βέβαια ὁ Παῦλος, ἀπὸ πῆρε Ἄριστα, μὰ τῆς Ἀθήνας γιὰ τὸν πλῆον. Οἱ εὐδὲ γέροι, ἔσο κι' ἀν γράσανε, πάντοτε πῶς καλοῖ. Εἶχανε ἰδεῖ καὶ λιγάκι Εὐρώπη. Καλὸς ὁ Παῦλος, μὰ τοῦ λείπει ἡ πείρα τῆς Εὐρώπης. Ἄν μποροῦσε νὰ πάη, τότε ναί. Μὰ ποῦ ὁ ἀναθεματισμένος.

Κι' ἔτριψε τὰ δάχτυλα γιὰ νὰ δείξῃ πῶς τὸ παραῖνοοῦσε.

Εἶχανε πολὺ φαρμάκι τὰ λόγια ἐκεῖνα καὶ ὁ Παῦλος ἔνοιωσε βαδιὰ στὴν καρδιά του τὴν πίκρα τους. Κοίταξε καλὰ ἐκεῖνον ποῦ μιλοῦσε. Εἶτανε ἕνας κοντούλης, παλιὸς καρδιώτης καπετάνιος, ποῦ δὲν ἔλεγε ποτὲ κανέναν τὸν καλὸ λόγον. Μὰ ὁ Παῦλος δὲν τοὺς καλογνώριζε τοὺς ἀνθρώπους.

Ὁ Παῦλος δὲν κρατοῦσε ποτὲ τίποτε μυστικὸ ἀπὸ τὴ Μαρία. Τώρα ἔμωσ δίσταζε νὰ τῆς εἰπῇ τὸν πόνο του. Μὰ ὁ πόνος εἶτανε ζωγραφισμένος στὸ πρόσωπό του, βάρανε τὰ ματόφυλλά του. Ἐκανε ζωηρές, ἀπότομες κινήσεις.

— Παῦλε, τί ἔχεις; ρώτησε ἡ Μαρία.

Τίποτα, εἶπανε τὰ χεῖλη τοῦ Παύλου, πολλὰ μαρτυροῦσανε τὰ μάτια του, ἡ ὄψη του, τὰ χέρια ποῦ τὰ σφιγγε κάθε τόσο.

— Παῦλε, γιατί μοῦ κρύβεσαι;

— Μαρία μου.

Ἄρχισεν ἐκεῖνος. Μὰ ἔπειτα.

— Ὅχι, δὲν ἔχω τίποτα. Γιατί νὰ βάζεις κακὸ στὸ νοῦ σου. Κάποια ἀδιαθεσία. Ἴσως νὰ ξεσπάῃ τώρα ἡ κούραση ἀπὸ τὴ βραεὶα μελέτη τόσο καιροῦ.

Ἡ Μαρία σάπασε κι' ἔπειτα ἀρχισε μιὰν ἄλλην ἑμίλια. Μὰ τὴν ἄλλη μέρα, ἔταν λογάρισε πῶς ὁ Παῦλος θὰ εἶχε φύγει γιὰ τὴν ἀγορὰ, πῆγε νὰ ἰδῇ τὴν Κατίνα καὶ τῆς μίλησε γιὰ τὴν ἀλλαγὴ τοῦ Παύλου.

— Ναὶ κι' ἐγὼ τὸν εἶδα κάπως στενοχωρημένο, μὰ ὄχι ὅπως τὰ λές. Τὰ μεγαλώνει κάπως ἡ ἀγάπη σου.

— Ὅχι, Κατίνα. Κάποιο βαθὺ καὶ μὲ ἔχει ὁ Παῦλος καὶ πικραίνουμαι, ποῦ δὲ μοῦ τόνε φανερώνει. Ποτὲ του δὲ μοῦ ἔκρυβε τίποτα, μῆτε στὰ παλιὰ τὰ χρόνια.

— Ἄφησε καὶ θὰ τόνε ρωτήσω. Ἴσως εἶναι κάτι ποῦ δὲ θέλει νὰ σοῦ τὸ εἰπῇ, μήπως σὲ λυπήσῃ.

Τὸ μεσημέρι, ἔταν ἀνέθηκε ὁ Παῦλος, τόνε ρώτησε ἡ Κατίνα μὲ κάπως ἀπαιτητικὸ τρόπο. Κάποτε τόνε χρησιμοποιοῦσε αὐτὸ τὸν τόνο καὶ ὁ Παῦλος τὴν ἀκούγε, γιατί τῆνε θεωροῦσε ὄχι ἀδερφή του μονάχα, μὰ καὶ σὰ μητέρα ποῦ τὸν εἶχε μεγαλώσει. Τῆς τὰ διηγήθηκε ἔλα, τὴν παρακάλεσε ἔμωσ νὰ μὴν εἰπῇ τίποτα στὴ Μαρία.

Ἡ Μαρία, ἔταν πῆγε τὸ βράδυ ὁ Παῦλος, δὲν τοῦ εἶπε λέξη. Μὰ τὴν ἄλλη μέρα πάλι παραμόνευε πότε νὰ φύγῃ ὁ Παῦλος κι' ἔτρεξε στὴν Κατίνα. Μὲ χίλια δυὸ παρακάλια τὴν κατάφερε νὰ τῆς φανερώσῃ τὸ μυστικὸ. Ἐπειτα ἔφυγε συλλογισμένη.

Ὅταν ἔφτασε στὸ σπίτι, μίλησε στὴ θεὰ τῆς γιὰ τὴν ὑπόθεση καὶ τῆς εἶπε πῶς θέλει νὰ σηκώσῃ ἀπὸ τὴν τράπεζα χρήματα καὶ νὰ τὰ δώσῃ τοῦ Παύλου γιὰ νὰ πάη στὴν Εὐρώπη. Χωρὶς τέτοια σπουδὴ ὁ Παῦλος δὲ μποροῦσε νὰ κἀνῃ τὸ γιὰ τὸν πλῆον.

— Ἐγὼ σύμφωνη, μὰ τί θὰ εἰπῇ ὁ θεὸς σου.

— Θὰ πάω τὸ μεσημέρι νὰ τὸν ἰδῶ. Ἄμα τοῦ παραστήσω τὴν ἀνάγκη, ἄμα τοῦ εἰπῶ πῶς δὲν ποθῶ ἄλλο παρὰ τὴν εὐτυχία τοῦ Παύλου, δὲν πιστεύω νὰ ρνηθῇ.

Ντύθηκε καὶ τὸ μεσημέρι πῆγε στοῦ θεοῦ της. Τὴν καλοδεχτήκανε καὶ τὴν προσκαλέσανε νὰ καθῆσῃ στὸ τραπέζι. Κάθησε, μὰ εἶτανε ἔλη ἀνησυχή. Δὲν ἔβλεπε τὴν ὄρα πότε θὰ τελειώσουνε. Ἄμα ἀποφάγανε; παρακάλεσε τὸ θεοῦ της νὰ τοῦ μίλησῃ ἰδιαιτέρως.

— Θέλεις νὰ εἶναι ἡ θεὰ σου;

— Ἄκουσ ἐκεῖ, ναί.

Ἰσα ἴσα σ' ἐκείνη στηριζότανε. Εἶχε πάρει τὸ θεοῦ της ἀπὸ ἔρωτα καὶ τόνε λάτρευε πάντοτε κι' ἤξαιρε τί θὰ εἰπῇ θυσία γιὰ τὸν ἀγαπημένο της.

Ἡ Μαρία εἶπε καθαρά καὶ χωρὶς στριφρυγίσματα πῶς θέλει νὰ σηκώσῃ ἕνα μέρος ἀπὸ τὰ χρήματα, ποῦ εἶχε στὴν τράπεζα, γιὰ νὰ τὰ δώσῃ τοῦ Παύλου νὰ πάη στὴν Εὐρώπη.

Ὁ θεὸς της δίσταζε. Βέβαια δικά της εἶτανε τὰ λεπτὰ, σ' ἕνα χρόνο θὰ εἶναι αὐτεξούσια νὰ τὰ κἀνῃ ἔτι θέλει. Ὁ Παῦλος ὁ ἀρραβωνιαστικὸς της, εἶναι καλὸς καὶ ἀξιος, ἔσο κανένας νέος τοῦ νησιοῦ. Μὰ εἶχε καὶ αὐτὸς εὐθύνῃ καὶ ἀν-θ' μὴ γένοιτο-συνέβαινε κάτι ἀνάποδο, αὐτόνε θὰ κατηγοροῦσανε. πῶς στάθηκε ἀνάξιος προστάτης.

— Τί λές κι' ἐσύ, εἶπε στὴ γυναῖκά του.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΙΔΡΥΘΗΚΕ ΣΤΗ 1903

ΒΓΑΙΝΕΙ ΔΥΟ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΜΗΝΑ

Ίδιοκτήτης, εκδότης και διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Τεχνικοί συντάκτες: ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, Γ. ΦΤΕΡΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ, Α. ΣΤΕΪΝΜΕΤΣ, ΗΛΙΑΣ Φ. ΗΛΙΟΥ

Επιστολές, επιταγές κτλ. παρακαλούμε να διευθύνονται: Δημ. Π. Ταγκόπουλο Poste Restante Εξωτερικού, Αθήνα.

ΣΥΝΤΡΟΜΕΣ :

Για την Ελλάδα	{	δρ. 30	τό χρόνο.
		15	τό εξάμηνο.
		8	τό τρίμηνο.
Για την Αγγλία & Αίγυπτο	{	£ 1	τό χρόνο.
		0,10	τό εξάμηνο.
Για την Αμερική	{	\$ 5	τό χρόνο.
		3	τό εξάμηνο.

και για τα άλλα μέρη 40 φρ. τη χρονιά.

— Έγώ τί λέω ; Πώς η Μαρία έχει δίκιο. Αν δε βοηθήση τον αρραβωνιαστικό της αυτή, ποιος θα τότε βοηθήση ;

Με πολλά, ο θεός της δέχτηκε και είπε στη Μαρία να συνεννοηθῆ με τον Παύλο, πόσα χρειάζονται.

Η Μαρία έφυγε για το σπίτι σκιρτώντας, λές και χόρευε στο δρόμο. Μόλις έφτασε, αγκάλιασε και φίλησε τη θεία της. Όταν το δειλινό της έφερε καφέ, τον έχυσε χάμω από την ανησυχία της. Δεν μπορούσε να σταθῆ μιά σταλιά πουθενά, κάθε στιγμή κατέβαινε στην αβλή να ιδῆ μήπως φαίνεται ο Παύλος. Συνήθιζε νάρχεται στις πέντε. Τώρα εΐτανε τέσσερες ακόμα και η Μαρία έλεγε και ξανάλεγε :

— Αχ ! Θεέ μου, πώς άργει σήμερα !

Τέλος ήρθε πικραμένο, όπως τις άλλες ημέρες, Όταν την αντίκρουσε, προσπάθησε να φανῆ χαρούμενος, δοκίμασε να χαμογελάση μὰ πόσο μικρό τό χαμόγελό του.

Μόλις τον είδε η Μαρία, έτρεξε άπάνω του και χωρίς να περιμένῃ άλλο λόγο, χωρίς να εΐπῃ πώς φαίρει τό μυστικό, τότε ρωτῆ :

— Παύλε, πόσα σου χρειάζονται να πᾶς στην Εύρώπη ;

Είτανε τόσο άπότομη ἡ ερώτηση, ὥστε ο Παύλος ξαφνίστηκε, σάσισε. Στάθηκε άμυλητος λίγες στιγμές κι' έπειτα της άπάντησε άπότομα :

— Δεν ξαίρω, Μαρία, τί σημαίνει ἡ ερώτησή σου αυτή. Αμέσως όμως ένόησε πόσο σκληρός εΐτανε ο

τρόπος του και πιό μαλακώτερα, γλυκώτερα της εΐπε :
— Τι σου ήρθε να με ρωτήσης για ένα τέτοιο ταξίδι ;

Η Μαρία πού τηνε πάγωσε στην άρχῆ ο τρόπος του Παύλου, πήρε πάλι θάρρος και εΐπε με παράπονο.

— Παύλε μου, τρεις ημέρες τώρα σ' έδλεπα συλλογισμένο και πικραμένο κι έβαλα χιλίες-δύο έννοιες στο νοῦ μου. Είχα χάσει και την δρεξή μου και τον ύπνο μου. Συχώρα με, γιατί θέλησα ν' ανακαλύψω τό μυστικό σου κι έβαλα την Κατίνα να τό μάθῃ. Μήν της εΐπῃς κακό λόγο, γιατί άν.φταιῆ κάποιος, μονάχα εγώ φταίω. Κι αν είναι λάθος, μ' έκανε ο πόνος πού σ' έδλεπα πικραμένο. Θαρρούσα, πώς κάποιος κακό μεγάλο σου έτυχε. Αμα έμαθα πώς είναι τόσο δά μικρό πράμα πού σε βασανίζει, εΐπα με τό νοῦ μου, γιατί να μην κάνω εγώ αυτή τη μικρή μικρούλα χάρῃ του Παύλου. Μὰ δεν ήξαιρα πώς θὸ σου κακοφανῆ. Μὰ γιατί να σου κακοφανῆ ;

Αὐτὰ τὰ λόγια,εΐπωμένα μ' ένα γλυκό παράπονο, τὰ ένιωσε βαθιά στην καρδιά του ο Παύλος. ένόησε πόσο εΐχε πληγώσει την καρδιά της Μαρίας. Την πήρε από τό χέρι και την έφερε να καθήσουνε στο πεζούλι.

(Έχει συνέχεια)

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΓΛΑΙΪΦΗΣ

Σημαίνει = άνθρωπος περιποιητικός, κλόκακας, μαργιόλος, χαϊδευτής· έχει και άφηρημένο γαλειφιά.

«Με γαλειφίες και χάρδια και ψευτοχτυποκάρδια»...

Τὸ γαλειφῆς δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ τὸ ἀγλειφῆς ἑνας νεολογισμὸς ἀπ' τὸ ἀγλειφω = σφουγγίζω μὲ τὴ γλώσσα, κι ἀκόμα : χαϊδεύω μὲ τὴ γλώσσα ὅπως κάνουν τὰ ζῶα, οἱ σκύλοι τοὺς ἀνθρώπους και ὄλα τὰ θηλυκὰ τετράποδα τὰ μικρὰ τους, ἡ τάρσε-νικά τις ἐρωμένες τους.

Λοιπὸν αὐτὴν τὴ δευτέρην σημασίαν τοῦ ἀγλειφῆς ἔχει τὸ ἀγλειφῆς πού μὲ τὴν ἀλληλομετάθεσιν τῶν δύο πρώτων φθόγγων ἕνεκα τὸ ἀκόλουθον ὕψρδ λ, πήρε τὴ μορφή γαλειφῆς κῆτσι λησμονήθηκε ἡ ἐτυμολογία του.

Ἄλλα παραδείγματα τέτοιας μετάθεσης τῶν δύο πρώτων φθόγγων ἔχουμε τὰ (ἀμνός—) ἀμνάρι(ον)—μανάρι, Ὀρφῆας—Ρουφιάς.

Μ. ΦΙΑΗΝΤΑΣ

L. FRANK

“Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΟΣ,, ΤΟ ΕΡΩΤΙΚΟ ΖΕΥΓΑΡΙ

Γ’.

“Ο στρατός ζύγωνε μ’ ἐφ’ ἐπλου λόγῃ. Μπροστά ὁ ἀνθυπολοχαγός, μετὰ τὸ σπαθὶ ἔξω ἀπὸ τῆς θήκης, ἕμοιος μετὰ τὸν Ἄρη.

— Θὰ χτυπήσουν... Ὁ δικηγόρος ἔσυρε τὸ φιλόσοφο μέσα σὲνα σπίτι. Ἔχει κι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά πόρτα, κι ἀπὸ καὶ θὰ βγοῦμε στὴν πολιτεία, κοντὰ στὸ ἀγαλμα.

Ἡ πλατεία εἶτανε γεμάτη κόσμος. Κάτου ἀπὸ τὸ ἀγαλμα στεκότανε τὸ γκαρσόνι. Κανείς ἐκεῖ πέρα δὲν καταλάβαινε τὸν ἄλλον. Τὰ «μπράδο» καὶ τὰ «ζήτω» τοῦ φανατισμένου πλήθους ἀκουγόntonσαν σὰ βροντῆ. Ἀπάνω σὲνα στύλο, κοντὰ στίς λάμπες ποῦ καὶ γανε, εἶτανε κρεμασμένο τὸ παλικάρι ποῦ ἐν ἔφευγε ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ γκαρσονιῶ. Τὰ μάτια του εἶτανε ἀγρία, πεταγμένα ἔξω.

— Καλὸ σημάδι τοῦτος γιὰ τοὺς στρατιῶτες!

Στὸ δρόμο εἶχανε στριμωχθεῖ πλήθος ἀμάξια, σὲ τρόπο ποῦ δὲν μπορούσε νὰ περάσει κανείς στὴν πλατεία.

Ἐξαφνα, ψηλὰ στὸ στύλο ποῦ εἶτανε κρεμασμένο τὸ παλικάρι ἓνα μεγάλο κόκκινο πανὶ ἀπλώθηκε κι ἄρχισε νὰ σαλεύει στὸν ἀέρα.

Τὴ μεγάλη βοή τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἔκοψε ἀπτόμα ὁ στρατός ποῦ ζύγωνε ὀρηκτικά. Τὸ πλήθος καὶ προπάντων τὰ γυναικόπαιδα, μετὰ τὸν τρόπο ζωγραφισμένο στὸ πρόσωπό της, ἄρχισαν νὰ φεύγουν ἀπὸ τὴν τριπλὴ πόρτα πρὸς τὸ δημόσιο πάρκο.

Μιά διαταγή, μετὰ φωνὴ ψιλή, σὰ μικροῦ παιδιοῦ. Ὁ κούφιος κρότος τῶν κοντακιῶν. Ἀπειλητικὰ γέλια. Σκοτεινὲς ράχες ποῦ φεύγανε πρὸς ἄλλα τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα.

Μιά γυναίκα ποῦ δὲν εἶχε χάσει τὴν ψυχραιμία της φώναξε: Χτυπάτε, χτυπάτε! Οἱ στρατιῶτες τὴν πιάσανε.

Τὸ γκαρσόνι στεκότανε κοντὰ στὸν ἀνθυπολοχαγὸ καὶ τὸν κοίταξε κατὰματα.

Πρὶν ἀφίσσουν τὴν πλατεία ὁ φιλόσοφος κι ὁ δικηγόρος, ρίξαν ἀκόμα μιὰ ματιὰ γύρω τους. Εἶδαν ἓνα στρατιώτη ποῦ σκαρφάλωσε πάνω στὸ στύλο κι ἀπλῶνε τὸ χέρι του πρὸς τὸ κόκκινο πανί.

— Δὲ μοῦ φαίνεται καὶ τόσο ἀδύνατο νὰ θριαμβέψουνε μιὰ μέρα τὰ ἐπαναστατικὰ πνεύματα, εἶπε ὁ δικηγόρος.

Γρήγορα περάσανε ἓνα κεντρικὸ δρόμο, ἔρημο.

Μακριὰ, βλέπανε τίς σκοτεινὲς σκιὲς πολλῶν γυναικῶν ποῦ φεύγανε, τρέχοντας σὰν τρελές.

— Κρίμα ἔμως ποῦ τὰ ἐπαναστατικὰ πνεύματα βρίσκονται ἔλα ἢ κάτω στὸν Ἄρη ποῦ τώρα μετὰ τὸν πόλεμο εἶναι μέρα νύχτα ἀνοιχτός, ἢ στὰ μπουντρούμια, ἔξδν ἀπὸ πέντ’ ἔξη ποῦ ἀνίσχυροι καὶ σὰν τρελοὶ κολυμπᾶνε μέσα σαυτὴ τῆ θάλασσα τοῦ αἵματου καὶ τῆς ψευτιάς, δίχως νὰ βρίσκουν σαπίδα σωτηρίας, καὶ ποῦ οἱ μελλούμενες γενιὲς θὰ τοὺς τιμήσουνε κάποτες ὅπως τοὺς ἀξιζέι. Νά, κοιτάξτε δῶ!

Ἡ βιτρίνα εἶτανε σπασμένη, τὸ μαγαζὶ ἀδειανό. Τὴν ὥρα ποῦ ἡ ἀστυνομία κι ὁ στρατός προσπαθοῦσαν νὰ φέρουν κάποια τάξη στὴν πλατεία, οἱ γυναῖκες ξεγυμνώσανε τὸ μαγαζὶ.

— Αὐτὸ εἶναι μονάχα ἡ πείνα. Δὲν ἔχει καμὴ ὀχέση μετὰ τὴν ἐπανάσταση, εἶπε ἡ φιλόσοφος, παίρνοντας ἀπὸ κάτου μιὰ ρέγγα. Γιὰ νὰ φάω, καὶ ἀπὸ ἀλληλεγγύη, συλλογιζότανε. Τὴν ἔχωσε κάτω ἀπὸ τὸ μαῦρο του πανοφῶρι. Αὐτὸς ὁ ὕλιστής καὶ πλεονέχτης λαός, ἔλο «ζήτω» φώναζε πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο. Κι ὅταν ξέσπασε ἡ φουρτούνα τίποτ’ ἄλλο δὲν ἀκουγες παρὰ «ζήτω ὁ πόλεμος»· τώρα δὲ φωνάζει πιά «ζήτω» γιὰτι ἄρχισε νὰ φωνάζει τὸ στομάχι.

— Νά μὴν εἶχανε πάει τουλάχιστο στὴν κρίσιμη στιγμή οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ λαοῦ μετὰ τὸ ἀντίθετο στρατόπεδο. Τότε θὰ μπορούσανε οἱ μάζες μονιασμένες νὰ ριχτοῦνε στὴν ἐπανάσταση ἕως μονιασμένες πρῶτῆ τερα ριχτήκανε στίς φλόγες τοῦ πολέμου.

— Τὶ ἀναίσθητες ποῦναι, ὁμως. Ἀπὸ δῶ φαίνεται πόσο ἀνάξιο κ’ ἐπικίνδυνο σύστημα εἶναι ἡ διάδοση τῆς πάλης τῶν τάξεων μόνο ἀπὸ τὸ ὕλικὸ μέρος. Μαυτὸν τὸν τρόπο μεταχειρίζονται τίς μάζες σὲ κάθε πολιτεία σὲ τρακόσες ἔξδντα πέντε συνεδριάσεις τὸ χρόνο, μόνο γιὰ νὰ ψηφίζουν ἀποφάσεις τοῦ πῶ κομματικοῦ ἔγωισμοῦ, ἀντὶ νὰ τοὺς λυτρώσουν πνευματικὰ καὶ νὰ τοὺς κάνουν νὰ δουλεύουν μετὰ ἀπόφαση γιὰ τὸ καλὸ τῆς ἀνθρωπότητος... Ἄν τὴν κρίσιμη στιγμή βρεθεῖ ὁ κομματάρχης ἢ ὁ ἀρχηγὸς τῆς ὀργάνωσης βλάκας ἢ προδότης, ἀμέσως κ’ οἱ... ὀργανωμένες μάζες, δίχως νὰ συλλογιστοῦν τὸν ἀκολούθῃ, πάνε μαζί του στὸν πόλεμο, ὅπως θὰ πηγαῖνανε καὶ στὴν ἐπανάσταση. Τάληθινὰ πνεύματα εἶναι καταδικασμένα νὰ παρακολουθοῦνε μετὰ σταυρωμένα χέρια τὰ ὄργια αὐτοῦ τοῦ πολέμου, γιὰτι δὲ βρίσκονται σὲ καμὴν ἐπαφὴ μετὰ τὸ λαό. Καὶ τὰ τόσα ἔκατομμύρια οἱ σκοτωμένοι ἀκόμα, δὲν μπορούσαν νὰ σηκώσουνε στὴν καρδιά τοῦ λαοῦ καὶ τὴν παραμικρὴ διαμαρτυρία. Μόνο τὸ στομάχι διαμαρτυρεται. Αὐτὸ

θά πει υλισμός. 'Ο Χριστός, ο Κάντ, ο Σίλλερ κι ο Γκαίτε πριν από τον πόλεμο μόλις αξίζανε ένα λουκάκι, ένα μεροκάματο, το πολύ ένα σπιτί με καλοριφέρ ή ένα αστικό νοικοκυριό δίχως πνέμα κ' ιδεολισμό. Κ' έτσι είναι όλα. 'Ο εργάτης που κατάντησε μηχανή, ο άστος που βρωμάει από την τεμπελιά ξαπλωμένος στον καναπέ του, ο κεφαλαιοκράτης, ο μοντέρνος φιλόσοφος και ποιητής, ο κάθε δημόσιος υπάλληλος. Νά ή αίτια του σημερινού πολέμου. Αδύσως ο μεγάλος βράχος του έγωισμού, της προστυχιάς και της βλακείας δεν μπορεί βέβαια σε μία μέρα μέσα να πεταχτεί στον αέρα.

— Και γι' αυτό νομίζετε πως όταν σās προσκαλέσουν στο στρατό δεν έχετε παρά να πιείτε γκάζι :

— Θάχα να κάνω και κάτι άλλο να σμίξω με κείνους που δεν κολλήσανε ακόμα το δηλητήριο της οργάνωσης και θά μπορούσαν να σηκώσουν κεφάλι ενάντια στη βία, και πρώτα πρώτα με τους λίγους ποιητές που ζούνε ακόμα μα που τρελαθήκανε μήν μπορώντας να σώσουν τον άνθρωπο από τα σημερινά του χάγια. Και μαζί τους θά μπορούσα να ξεριζώσω από το λαό τις παλιές του πισωδρομικές και σκοτεινές ιδέες που μαυτές του γεμίσανε το μυαλό, αν και ξαίρω πως έτσι πολύ θά κιντύνευε ή ζωή μου.

Τρίτη περίπτωση, δηλ. να υπακούσω σαν καλός υποταχτικός στην πρόσκλησή μου, δεν υπάρχει για μένα. 'Ο μεγάλος λόγος του Χριστού πως κάθε άμαρτία μπορεί να συχωρευθεί έχτός από τις άμαρτίες που γίνοντ' ενάντια στο πνέμα, ταιριάζει τέλεια με την κοσμοθεωρία μου. Αδύσως ο λόγος με υποδίζει να μπώ στο στρατόνα, στο γραφείο της λογοκρισίας, ή σε κανένα γραφείο επισιτισμού. Είμαι παντρεμένος με τη γυναίκα που γνωρίσατε στο νεκροσκοπείο και με τη φιλοσοφία μου. Στην ανάγκη μπορούσα να φωνάξω ζήτω του Χριστού, του Σωκράτη, του Κάντ. Μα του Χίντενμπουργκ ή του Κάιζερ, ποτέ ! Γιατί δεν είμαι σοσιαλδημοκράτης.

'Η κουδένια τον είχε κουράσει πολύ. Μα ή λάμψη κάποιας πνευματικής γαλήνης είτανε άπλωμένη στην όψη του. Λαχανιασμένος έφτασε στο τέταρτο πάτωμα όπου βρήκε τη γυναίκα του.

'Η ξαναζωντανεμένη κοπέλλα λίγο είχε αλλάξει. Τον παιδικό κι αδύνατο λαιμό της τον τίλυγε ακόμα ή δαντέλα και στα μάτια της φαινότανε το βλέμμα ενός ανθρώπου που είχε τόνα πόδι του στον 'Αδη.

Με προσοχή όδηγησε την γκαστρωμένη του γυναίκα στο χαμηλό δωμάτιο που τ'όχανε μαζί σάλλα, κρεβατοκάμαρα, γραφείο και κουζίνα. 'Εκει, πάνω στο άσπροστρωμένο τραπέζι του φαγητού που του χρησίμευε και για γραφείο, είδε άξαφνα μιάν και νούργια στρατιωτική κλήση :

Τόν έπιασε τρόμος μεγάλος, γιατί μονάχα τώρα κατάλαβε την αληθινή του θέση. Και το αποτέλεσμα είτανε που, τώρα πιδ πολύ από κάθε άλλη φορά,

έβλεπε όλα τα πράματα με τρόπο που δεν άφινε καμιάν υπεκφυγή, καμιά αδιαπάτη, καμιά υποχώρηση. 'Ενιωθε μέσα του ένα φοβερό ψυχικό πόνο που του κάκου γύρευε να πλωθεί πάνω στη σκληραγωγημένη από το πνέμα όψη του. Βυθισμένος σε χίλιες σκέψες έμοιαζε πιδ πολύ με Θεό παρά μ' άνθρωπο.

Αυθ πόλοι υπάρχουν. 'Η ξεχαρβαλωμένη πραγματικότητα κι ο πιδ άψηλός, ο πιδ όμορφος σκοπός του ανθρώπου : το καθαρό 'Εγώ, και μιá κοινωνία που μπορεί σαν καθαρό 'Εγώ να ζει, να ενεργεί και να θυσιάζει τη ζωή του γι' αυτήν. Σαυτό το σκοπό μπορεί να τείνει κανείς μόνο όσο αγωνίζεται ενάντια στη διαφθορά, την ψευτιά, τη βία και τη βλακεία. Τη στιγμή που κάνει κάτι αντίθετο μαυτή την τάση, κόπηκε ή ίσια γραμμή. 'Ο άνθρωπος που αγωνίζεται και πεθαίνει για μιάν ιδέα, για την ιδέα του, είναι μεγάλος, γιατί αγωνίζεται και πεθαίνει πολεμώντας για το καθαρό έγώ του. 'Ο άνθρωπος που αναγκάζεται να ενεργεί, να αγωνίζεται, να πεθαίνει για μιάν ιδέα πουναι αντίθετη με το έγώ του, είναι ό φτωχότερος από τους φτωχούς, γιατί χάνει το πολυτιμότερό του, το μόνο αληθινό χτήμα ενός ανθρώπου, χάνει το έγώ του, τον έκυτά του, δεν υπάρχει πιά, είναι στα χέρια άλλων που κι αυτοί δεν υπάρχουν.

Μεσ σαυτές τις σκέψες του ξαναφύτρωσε ή λέξη «στρατιωτική κλήση» μιá πρόσκληση να παρουσιαστώ, μα σε ποιόν; Το καθήκο μου είναι να παρουσιαστώ μόνο στον έαυτό μου, στην καθαρή ιδέα. Σε μιάν ανθρώπινη κοινωνία τότε μόνο έχω να παρουσιαστώ, όταν αυτή αναγνωρίζει κ' έχει για δικιολογημένη την τάση των ανθρώπων προς το δικό τους 'Εγώ. Όταν παρουσιαστώ με τούτη δώ την πρόσκληση θά με βάλουνε μαζί με σωρό άλλους ανθρώπους στην αύλη κάποιου στρατόνα όπου βασιλεύει το άξίωμα «άπαγορεύεται στον καθένα να έχει δική του γνώμη» και το άξίωμα : «ή δύναμη κ' ή βία είναι άπάνου από το πνέμα και το δικίο. 'Ενας ύπαξιωματικός, ένας ανώτερος—άνωτέρό μου έχω μονάχα το καθαρό 'Εγώ—ένας ύπαξιωματικός, ένας άνθρωπος που έχει πετάξει το έγώ του και γι' αυτό δεν είναι παρά ένα αντικείμενο, θά λείει κατά διαταγή εκείνων που τον έχουν στην έξουσία τους. Τουτό δεν πρέπει να το κάνετε, κείνο πρέπει να το κάνετε.. Θά με αναγκάζουν λοιπόν να κάνω κάτι ή να μην το κάνω. Θά με αναγκάζουν ! Δηλαδή θά με κατομεταχειριστούν, θά με φυλακίσουν, θά με τουφεκίσουν ακόμα ά δεν υπακούσω σαυτή την ανάγκη. Μ' άλλα λόγια θά με τουφεκίσουν όταν πηγαίνω στο δρόμο που πάει στην αλήθεια, στο πνέμα, στο Θεό, στο καθαρό έγώ. Θά με τουφεκίσουν όταν προσπαθήσω να μαι κείνος που είμαι.

'Ο φιλόσοφος φώναξε τη γυναίκα του που καθότανε στο βάθος του δωματίου ασάλευτη κοντά στο κρυσ τζάκι, μισοδοτημένη μες στο σκοτάδι.

— Ζαίρεις τί είναι μιλιταρισμός ;
'Εκείνη ήθελε νά τοῦ ἀπαντήσει.

— "Όταν μᾶς παίρνουν και σκοτώνουν εἶ πιθ πολῦτίμο και πιθ ἀγαπημένο ἔχουμε. Μά εἶπε. —
Θές νά πεις τὰ βαπέρια, τὰ κανόνια, τοὺς ἔξοπλι-
σμούς. Δέν μπεροῦσε νά κλαίει.

— "Όχι, αὐτὰ τὰ πράματα ἀπὸ ἀτσάλι και σίδηρο
ποῦ κοστίζουν στὸ λαὸ τόσα λεφτὰ και τόσο ἕδρο
δέν εἶναι τίποτα μπρὸς σὲ κείνο ποῦ λέγεται μιλιτα-
ρισμός. Ἐπικίντυνη και θανατερή εἶναι ἡ πνεμα-
τικὴ τυραννία, τὸ ἀρνητικὸ πνέμα, τὸ συντηρητικὸ
πνέμα τῆς κοινωνίας και τοῦ κράτους ποῦ στρέφε-
ται ἐνάντια στὸ πνέμα... Θὰ σοῦ δείξω μένα παρά-
δειγμα τί εἶναι μιλιταρισμός.

— "Ό λόγος ποῦ θέλει νά μοῦ περιγράψει τὸ μι-
λιταρισμὸ εἶναι γιὰ νά μοῦ δείξει πῶς δέν τοῦ μένει
τίποτ' ἄλλο παρὰ ναυτοχτονήσει, συλλογιζότανε ἡ
γυναίκα του βλέποντας ἀπὸ τώρα πῶς θὰ τῆς εἶτα-
νε ἀδύνατο νά τοῦ ἀντιμιλήσει.

— "Ότι θὰ σοῦ πῶ τώρα δέν εἶναι τῆς φαντα-
σίας μου. "Όλες εἰ φημερίδες τόχουνε γράψει : "Ἐ-
νας γερμανὸς στρατιώτης ποῦ φρουροῦσε κάπου στὰ
σύνορα τῆς Γερμανίας και Ἑλβετίας εἶδε ἕναν ἄν-
θρωπο νά περνᾶει ἀπ' αὐτά. Τὸ καθήκο τοῦ στρα-
τιώτη, εἶτανε, ἀκούς, τὸ καθήκο του εἶτανε νά ση-
μαδέψει καλὰ τὸ ἄνθρωπο αὐτὸν και νά τὸν πλη-
γώσει ἢ νά τὸ σκοτώσει γιὰ νά μὴ μπορέσει νά πε-
ράσει τὰ σύνορα. Αὐτὸ εἶτανε τό... καθήκο του.
Ἄλλὰ τὸ ἐγὼ του δέν ήθελε νά ὑπακούσει σὲ τοῦ-
το τό... καθήκο. Δέν ήθελε ὁ στρατιώτης νά πυρο-
βολήσει και... πυροβόλησε. Εἶδε πῶς ὁ χτυπημένος
ἔπεσε, ἔκανε μιὰ τούμπα και ξεψύχησε. Και τρελ-
λάθηκε. Φαίνεται λοιπὸν πῶς ἡ ἀντίδραση κατὰ τοῦ
φόνου εἶτανε μέσα του πολὺ μεγάλη, μὰ ἡ πειθαρχία
πιθ μεγάλη. Λοιπὸν ἐδῶ ἔχεις ἀπὸ τόνα μέρος
τις καλὲς ιδιότητες τοῦ λαοῦ ποῦ ἀντιπροσωπεύουν
ται ἀπ' αὐτὸν τὸν στρατιώτη και ἀπὸ ἄλλο μέρος τὸ
μιλιταρισμὸ ποῦ ἐπίσης ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ τοῦ-
τον τὸ στρατιώτη.

Ἡ γυναίκα θέλησε νά τὸν ἀντισκόψει.

— Θέλεις νά μοῦ πεις, εἶπε ὁ φιλόσοφος, γιὰτί
τότε νά μὴ σημαδέψει στὸν ἄερα. Αὐτὸ θάτανε σὰ
νά λέμε μονάχα ἕνα μικρὸ ἀναγκαστικὸ ψέμα. Μὰ
και τοῦτο δέν τὸ ἐπιτρέπουν ἡ πειθαρχία κ' ἡ ψευ-
τικὴ ἰδέα γιὰ τὸ καθήκο ποῦ μαῦτην γεμίσανε ἀπὸ
πολλὰς γενιὲς τὸ μυαλὸ αὐτοῦ τοῦ λαοῦ. Ἐπειτα ὁ
στρατιώτης δέν ήθελε νά τὸν πάρουν οἱ σύντροφοί
του γιὰ εὐαίσθητο ἢ μικρόψυχο. Τοῦτο τὸ ψεύτικο
φιλότιμο ποῦ σιγὰ σιγὰ κόλλησε σὲλο τὸ λαὸ εἶναι
τὸ πιθ ἐπικίντυνο πράμα. Νά σκοτώσεις χωρὶς πολλὰς
φασαρίες μὲ μιὰ καλὴ τουφεκία ἕναν ἄνθρωπο εἶναι
μιὰ τιμὴ. Νά μὴν τὸν βρεις εἶναι ἀτιμία... Αὐτὸς ὁ
φτωχὸς, ὁ ἀξιολύπητος φονιάς δὲ θέλει νά πυροβολή-

σει, σημαδεύει γλήγορα και καλὰ, τραβάει, βρίσκει
και τρελαίνεται. Αὐτὸ λέγεται μιλιταρισμός.

— Μὰ πρέπει νά πᾶς. Ἴσως θὰ σὲ βάλουνε μο-
νάχα σὲ κανένα γραφεῖο, εἶπανε τὰ χεῖλη τῆς. Μὰ
ἡ καρδιά τῆς οὔτε αὐτὸ ἐπιθυμοῦσε.

— "Όχι... Ἄκου ἕνα πιθ πετυχημένο παράδειγ-
μα γιὰ τὸ μιλιταρισμὸ. Στὴ Σερβία ἕνας στρατιώτης
λαμβάνει τὴ διαταγὴ νά τουφεκίσει ἕνα χωριάτη ποῦ
εἶχε ἔβδομήκοντα χρόνια στὴ ράχη του. Ὁ στρατι-
ώτης οὔτε ξαίρει γιὰτί θὰ τουφεκιστεῖ ὁ χωριάτης.
Εἶχε στὰ χέρια του τὴ διαταγὴ ποῦ ἔγραφε νά πάει
τὸ γέρο σὲνα χωριὸ δυὸ ὧρες μακριὰ και κει νά τὸν
τουφεκίσει. Τὸ ἐγὼ του τοῦ ἀπαγγέρευε νά τουφεκίσει
αὐτὸν τὸν ἀπολο γέρο ποῦ δέν ήξαιρε και τὸ φταίξιμό
του. Ὁ δύστυχος χωριάτης σέλο τὸ δρόμο— δυὸ αἰώ-
νιες ὧρες—θέλει νά τὸν πείσει γιὰ τὴν ἀθωότητά
του, σὲ μιὰ γλώσσα, ποῦ δέν τὴν καταλάβαινε ὁ
στρατιώτης και μὲ δάκρυα και χερονομίες, ποῦ πολὺ
καλὰ καταλάβαινε ὁ στρατιώτης. Δυὸ δλάκερες ὧρες
πολεμᾶει ὁ στρατιώτης συνοδεύοντας τὸ θῦμά του,
μὲ τὴ συνείδησή του, ποῦ ἀπὸ πίσω τῆς παραμο-
νεύουν τὸ καθήκο κ' ἡ πειθαρχία. Ἐπειτα βρήκε
ἔσο γιὰ τὸν ἑαυτὸ του τὴν ἀκόλουθη λύση τῆς ἀπο-
ρίας του. Τουφεκίσει πρῶτα τὸ γέρο κ' ὕστερα αὐτο-
χτόνησε. Τώρα θὰ μὲ πεις, ἀφοῦ ἡ σκοτεινὴ ἀγρία
τάση γιὰ τὴν ἀλήθεια, γιὰ τὸ δικὸ του ἐγὼ, δέν
τὸν ἄφινε νά τουφεκίσει τὸ γέρο, χωρὶς νά σκοτωθεῖ
κι ὁ ἴδιος, μποροῦσε τοῦλάχιστο νά βγάλει μόνο τὸν
ἑαυτὸ του ἀπὸ τὴ μέση, ἀφίνοντας τὸ χωριάτη νά
τραβήξει τὸ δρόμο του . . . Μ' αὐτὸ θὰ εἶτανε ἀπει-
θαρχία, προσβολὴ στὸ καθήκο, ἀτιμία. Αὐτὸ λοιπὸν
εἶναι μιλιταρισμός. "Όχι τὰ κανόνια μὰ τὸ ἀρνητικὸ
πνέμα τῆς βίας εἶναι μιλιταρισμός. Ὁ στρατιώτης,
ποῦ φύλαγε τὰ σύνορα και τοῦτος ὁ στρατιώτης εἶ-
χανε καταλάβει εἰς τὸ πνέμα τοῦτο τῆς βίας στρε-
φότανε ἐνάντια στὸ ἀληθινὸ πνέμα, στὴ συνείδηση
και στὸ δικὸ τους ἐγὼ.— Και πολλοὶ ἄλλοι σὰν κι
αὐτοὺς τὸ νιώθουν αὐτὸ, και γιὰ αὐτὸ ἔχουν νά σηκω-
σουν μιὰ πολὺ τραγικὴ μείρα, γιὰτί καταλαβαίνουνε
ἀμυδρὰ πῶς τὸ πνέμα αὐτὸ εἶναι μπρὸς στὸ Θεὸ και
τοὺς ἀνθρώπους ἔνοχο, και βασανίζονται κάτω ἀπὸ
τὸ ζυγὸ του. Και δὲ βρίσκουν καμιὰ σωτηρία. Ἐκατομ-
μύρια ἄλλοι, ὄχι μονάχα εἰ στρατιώτες, μὰ σκεδὸν
δλάκερος ὁ λαὸς ἔχουνε τὸ δικαίωμα ἂν ἔχι μπροστὰ
στὸ Θεὸ, ἀλλὰ μπροστὰ στὸ φαινομενικὸ ἐγὼ τους
νάγωνίζονται ὑπηρετώντας τὸ πνέμα τοῦτο, νά σκο-
τώνουν ἀνθρώπους, και νά πέφτουν οἱ ἴδιοι, γιὰτί
σκοτώνουν μὲ τὴν καλὴ πίστη, πῶς δέν εἶναι φο-
νιάδες, πῶς ἀγωνίζονται γιὰ ἕνα ἰδανικὸ, γιὰ μιὰ
πατρίδα, γιὰ τὸ κράτος, γιὰ μιὰ κοινωνία, ποῦ ἀξίζει
νά προστατευτεῖ και νά διατηρηθεῖ. Ἀπὸ μικρὰ
παιδιὰ τοὺς ἔχουνε ποτίσει και ταῖσει οἱ ἀφέντες μὲ
τὸ πνέμα αὐτὸ, και πνίξανε πιὰ τέλεια τὸ ἐγὼ τους.
Γι' αὐτὸ δέν πρέπει νά τοὺς δίνει κανεὶς εὐθύνη γιὰ

τις πράξεις τους. Δέν μπορούσαν νά σκεφτοῦνε οἱ ἴδιοι, νάποχτήσουνε τήν ἱκανότητα γιά ἠθικές ἀπόφασες, νά φτάσουνε στό ἐγώ τους. Ὅλοι αὐτοί δέν εἶναι, δέν ὑπάρχουν, δέν εἶναι ἄνθρωποι, μὰ ψυχές ἀνεύθυνες, μηχανές ποῦ λειτουργοῦνε χωρίς σκέψη. Ὅτι κατάλαβες τώρα πόσο δύσκολο εἶναι νά ξεπαστρέψῃ κανεῖς τὸ μιλιταρισμό, δέν εἶν' ἔτσι ;

Δέν πῆρε ἀπάντηση. Ἡ γυναῖκα ξαφνικά, σένα δευτερόλεπτο εἶχε ἀποκοιμηθεῖ.

Γιά τὸ φιλόσοφο χάθηκε ὁ κόσμος. Φανταζότανε τὸν ἑαυτό του πὼς βρισκότανε σένα μεγάλο χάος.

Λίγα λεπτιὰ ἀργότερα ξανακοίταξε τήν κοιμισμένη, ποῦ στήν ὄψη της εἶχε ζωγραφιστεῖ ἡ πιὸ φοβερὴ λύπη καὶ στενοχώρια.

— Ἡ δυστυχισμένη, φαίνεται σὰν ἔμβρυο, ποῦ παραπονιέται πὼς δέν μπορεῖ νά δεῖ τὸ φῶς τοῦ κόσμου, συλλογιζότανε ὁ φιλόσοφος. Ἀποκοιμήθηκε γιὰτὶ κατάλαβε πὼς ἡ ἴδια εἶναι ἓνα ἀπὸ κείνα τὰ ἔμβρυα, ποῦ δέν μποροῦν νά φτάσουν σὲ δική τους ζωὴ, σὲ δική τους σκέψη, σὲ δικό τους ἐγώ.

Γεμάτος ἀπὸ ἀγρία ἀγάπη καὶ ὑπέροχη συμπόνια, ἔσκυψε ὁ φιλόσοφος τὸ κεφάλι στήν πλάκα τοῦ τραπεζιοῦ. Καὶ μέσα του πρόβαλε ἡ σκέψη : Νά δουλεύει κανεῖς γιά μιὰν κοινωνία ποῦ ἀναγκάζει τὰ μέλη της νά μὴ σκέπτονται, νά μὴν ἔχουν δική τους ζωὴ, δικό τους ἐγώ, δική τους συβουλεύτρα συνείδηση μὰ νά εἶνε ἄψυχες, ἀνεύθυνες μηχανές, ποῦ φυλακίζονται καὶ τουφεκίζονται ἂ δέν ἔχτελοῦνε χωρὶς νά θέλουν, κατὰ ἀνώτερη διαταγή, κάθε ἔγκλημα, ποῦ μπορεῖ νά γίνει, νά δουλεύει κανεῖς γιά μιὰ τέτοια κοινωνία εἶν' ἔγκλημα ἐνάντια στὸ πνέμα, ποῦ δέν μπορεῖ νά συχωρεθεῖ. Εἶναι τὸ ἠθικὸ καθήκο πρὸς τὸ Θεό, πρὸς τὸ καθαρὸ μας ἐγώ, νά πολεμήσουμε ἐνάντια στήν κοινωνία αὐτὴ κ' ἔτσι νά δουλέψουμε γιά τήν πιθανότητα πὼς μιὰ μέρα θά γεννηθεῖ μιὰ κοινωνία, ἔπου ὁ ἄνθρωπος θάχει τήν ἄδεια νάναί... καλός, ἔπου ὁ ἄνθρωπος θά μπορεῖ νάναί ὁ ἴδιος, ἓνα ἐγώ, ποῦ εἶναι ὑπεύθυνο ἠθικά γιά τις πράξεις του, καὶ σὰν τέτοιο ἐγώ νά μπορεῖ καὶ νά εἶναι καλός, δηλαδὴ καλὸς πρὸς τήν κοινωνία.

— Ἴσως θά σὲ βάλουν σὲ κανένα γραφεῖο.

Ὁ φιλόσοφος σήκωσε τὸ κεφάλι· ἡ γυναῖκα εἶχε ἰδεῖ ὄνειρο. Τὸ πρόσωπό της εἶτανε μούσκεμα ἀπὸ τὰ δάκρυα. Μ' ἓνα ἑλαφρὸ χτύπημα ἔσπηνσε ἀμέσως.

Τῆς μίλησε πειστικά καὶ ἤρεμα.

— Ἄς ὑποθέσουμε, πὼς θά μὲ βάλουν σὲ κανένα γραφεῖο. Καὶ κεῖ θάκανα μονάχα δουλειὲς μικρῆς σημασίας. . . Ἴσως θάγραφω μονάχα κλήσεις μὲ τὰ ὀνόματα ἐκείνων, ποῦ ἔπειτα θά παρουσιαζόντουσαν ἀσυλλόγιστα, πιστοὶ στὸ καθήκο, ἴσως καὶ δίχως νά τὸ θέλουν. Αὐτοὶ ὕστερ' ἀπὸ τὴ στρατιωτικὴ ἐκπαίδεψη θά σκοτώνουν ἄνθρώπους ἢ θά σκοτώνονται γιά μιὰ κοινωνία, ποῦ φταίει πολὺ γιά τοῦτον τὸν πόλεμο.

— Δέν ξαίρω τίποτα, εἶπε ἀφαιρεμένη ἡ γυναῖκα.

— Μποροῦσε νά μοῦ τύχει νά μὲ βάλουν καὶ μένα σὰ δραστήριο βοηθὸ μέσα στὸ μηχανισμό τοῦ διαβολικοῦ αὐτοῦ πνεύματος, καὶ νά γράψω τήν παρακάτου διαταγή : «Διατάσσεσθε νά δεηγήσετε τὸν τάδε, Σέρβο ὑπῆκοο, ἑβδομήντα χρονῶν, στὸ χωριὸ καὶ ἐκεῖ νά τὸν τουφεκίσετε». Τί πρέπει νά κάνω τότε ;

Ἵστερ' ἀπὸ κάμψωση ὦρα, ἀφοῦ ἡ γυναῖκα δέν ἀπάντησε, ρώτησε ἄλλη μιὰ φορὰ.

— Τί πρέπει νά κάνω τότε ;

Ἡ γυναῖκα δέν ἤξαιρε καὶ δέν ἔδωκε καὶ τώρα καμιὰν ἀπάντηση. Μὰ καὶ στὰ μάτια της εἶτανε ζωγραφισμένη ἡ κοινὴ ἐρώτηση ἔλου τοῦ λαοῦ.— Τί νά κάνουμε ;

Στὸ δωμάτιο εἶχε πιὰ ξαπλωθεῖ τὸ σκοτάδι. Καὶ μέσα αὐτὸ ἡ σκοτεινὴ βία, ποῦ μπορεῖ νά σκοτώσει τὸ κορμί.

Τότε ἀξαφνα ὁ φιλόσοφος αἰσθάνθηκε μὲς στὸ βαθύτερο βάθος τῆς ψυχῆς του, στὸ μυστικὸ σημεῖο, φλόγα, ποῦ ἀπότομα γινότανε πυρκαγιά καὶ τοῦ ἔκαιγε μεμιὰς τὴν προθυμία νά ξαναπλακιάσει ὑπομονετικά στὸ νεκροσκοπεῖο.

Μέσα του γεννήθηκε μιὰ τεράστια ἐπιθυμία : Ἡ ἐπιθυμία ἐνὸς ἀπελιτισμένου πνεύματος νά ἀφοσιωθεῖ στις ἀνάγκες τῆς ἐποχῆς.

Ἀπὸ τὴν ὄρ' αὐτὴ μπῆκε στὸ μεγάλο δρόμο τῶν παθῶν. Ἡ γκαστρωμένη γυναῖκα πῆρε μαζί της μονάχα ἓνα σάλι. Βγήκανε ἀπὸ τὸ σπίτι τους, ἔπου δὲ θά γυρίζανε πιὰ. Ἡ στρατιωτικὴ κλήση, ἔμεινε πάνιο στὸ τραπέζι.

Τοῦ φιλόσοφου ἤρθε ἡ ἀγρία ἐλπίδα, ἔτι ἀπὸ τὰ τρία χρόνια τοῦ πολέμου θά μπορούσαν ἴσως νά φυτρώσουν τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα. Γι' αὐτὸ ἀποφάσισε νά ξηγήσει στήν ἐκθιασμένη ἀνθρωπότητα, πὼς ἡ ὑπομονὴ της κ' ἡ δουλειὰ της δέν εἶτανε ἄλλο παρά αὐτοχτονία καὶ σκοτωμός.

Ἡ φωνὴ του ἀχολογοῦσε στὰ σοκάκια ποῦ ἀναδίνανε μυρουδιὰ φτώχειας καὶ πείνας.

Οἱ ἀγνωστοὶ, σκοτεινὰ πλάσματα, βγήκανε ἀπὸ τὴν αἰώνια ψυχὴ τοῦ λαοῦ καὶ κατεδήκανε τραθηγμένοι ἀπὸ τὴ θεία ἰδέα τῆς λευτεριάς στοὺς δρόμους. Ὁ λαὸς λυτρωμένος ἀπὸ τὴ βία, ἀρπαγμένος ἀπὸ τὸν ἀνθρωπισμό, γέμιζε τις πλατείες.

Καὶ ἐνῶ οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ λαοῦ μὲ ὠμὴ μετριοφροσύνη ἔακολουθοῦσαν χωρὶς κανένα ἀποτέλεσμα νά συζητοῦνε γιά μικρὲς μεταρρυθμίσεις, νά καταγράφουν ἀκούραστοὶ νέες κατάρχησεις, νέες ὑποβρυχιακὲς νίκες, νέους πολέμους, νά ἐκδίδουνε νέα περιοριστικὰ διατάγματα γιά τὸ βασιανισμένο λαὸ καὶ νά στέλνουν νέα συγχαρητήρια τηλεγραφήματα στοὺς νικητὲς ἐνῶ ἔτσι ὁ λαὸς κατὰ ἑκατομμύρια πνίγεται στὸ αἷμα, ὁ φιλόσοφος καὶ οἱ ὀπαδοὶ του μαζί μὲ τὸ γκαρσόνι καὶ τὸ παλικάρι ποῦ τὸ ἀκολου-

θοῦσε παντοῦ, προσπαθοῦσαν τώρα πού εἶχανε ὠρμάσει τὰ πράματα νάνοιξουν τίς ἐκδιασμένες καρδιές στή λευτεριά καί στήν ἀγάπη, προσπαθοῦσε μὲ τὸν πῦρ μεγάλο ἐνθουσιασμὸ ὁ φιλόσοφος νά δειξοῖ στὸ λαὸ σὲ ποῖο μέρος βρισκότανε στή χώρα ὁ ἐχθρός, ἡ βλακεία κ' ἡ κακία.

Ἐνα σύννεφο ἀμέτρητου πόνου καὶ σκοτεινῆς ταραχῆς εἶτανε ἀπλωμένο ἀπάνου ἀπὸ τὴν πόλη. Ὁ λαὸς εἶχε σηκωθεῖ ἐνάντια στὸ ληστρικό πνεῦμα μερικῶν χιλιάδων ὀπαδῶν τοῦ μεσαίωνα ἐνάντια στὸ ληστρικό πνεῦμα πού εἶχε ἀνάψει τὸν πόλεμο.

Ἄξαφνα ἐνῶ ἡ ἀστυνομία καθάλα ἐπεσε μὲρμητάνου στὸ λαὸ, βρέθηκε ὁ φιλόσοφος μπρὸς στὸν ἀνθυπολοχαγὸ πού διάταξε μεμιάς «Πῦρ!»

Ἡ γυναίκα ζίγωσε σιγά στὸ σκοτωμένο καὶ ξαπλώθηκε κοντὰ τοῦ ἀπὸ τὴ δεύτερη ἐμοδροντία τῶν νεοσυλλέχτων πού χλωμοὶ καὶ μ' ἐπαναστατημένη καρδιά ὑπακούσανε στὸ ψεύτικο καθήκο.

Οἱ σαραντάρηδες καὶ πενηντάρηδες ἐθνοφρουροὶ εἶχανε ἀρνηθεῖ νά σημαδέψουνε στήν καρδιά τοῦ λαοῦ πού εἶτανε καὶ δική τους.

Τὴν ἄλλη μέρα ξαναβρεθήκανε ὁ φιλόσοφος κ' ἡ γυναίκα του, ἡ κοπέλλα ἀπὸ τὸ μαγαζὶ σάν ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ στὸ νεκροσκοπεῖο, πλαγιασμένοι ὁ ἕνας κοντὰ στὸν ἄλλο.

Ἡ ἰδέα πού δὲν μπορεῖ νά τουφικιστεῖ βλάστανε σὲ ἑκατομμύρια καρδιές.

Ὁ νεκροφύλακας στεκότανε μπροστὰ στὸ ζευγάρι. Ἄξαφνα ἔβαλε τοὺς δυὸ μπάγκους πῦρ κοντὰ καὶ συλλογιζότανε.

— Τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἀγαπάει κανεῖς, τοὺς ἀγαπάει, τοὺς δυστυχισμένους ἀνθρώπους.

Τὸ νεκροσκοπεῖο εἶχε μεγαλώσει. Εἶχανε γκρεμίσει τὸν τοῖχο πού χώριζε τὸ δωμάτιο τοῦ νεκροφύλακα καὶ τὴν αἰθουσα τῆς ἀναμονῆς. Εἶχανε στρώσει καὶ ἄλλες ἄσπρες πλάκες. Δεκάξη καινούργοι μπάγκοι στολιζάνε ἔλο τὸ χῶρο.

Τὸ μέρος ἔπου στεκότανε ἄλλοτε ὁ τοῖχος πού εἶχε γκρεμιστεῖ δὲν εἶχε ἀφίσει καθόλου ἀσκηματῆχνη. Ὅλα ταιριάζανε ἔξοχα.

Ἐνα καινούργιο ἐριζόντιο ἀνεμιστήρι στριφογύριζε μαζί μὲ τὰ τρία παλιά ἀπὸ πάνου ἀπὸ τὰ τριάντα δυὸ πτώματα.

ALEX. STRINMETZ

ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΝ

Κοίτεται ἐδῶ ὁ σοφός Σακελλαρόπουλος,
πού ἔμαθε στοὺς δασκίλους νέο χορὸ
καὶ πού στὸ τέλος καὶ ὁ ἴδιος τόνα χόρευσε,
κάνοντας μπουρμπουλίδρες στὸ νερό!

Μ. ΓΙΑΝΑΤΟΣ ΑΘΗΝΕΑΣ

Η ΓΟΗΣΣΑ

Ὁ Τυμφορητὸς ὡς ρομαντζογράφος διαβάζεται διοβάζεται πολύ. Τὰ βιβλία του πουλιοῦνται, γίνονται ἀνάρπαστα, κατὰ τὴν καθιερωμένη ἔκφραση τῆς βιβλιοβιομηχανίας. Ἀπόδειξη πὼς βρίσκουν ἐκδότη, καὶ πρὶν ἀκόμα καθαρογραφοῦν, καὶ ἀκριβοπληρώνονται. Γιὰ τὴ δεύτερη ἔκδοση τῆς «Ὠραίας Πέραν» ὁ Σιδέρης, πού δὲν εἶναι τόσο ἐλευθέριος στὶς ἀγορές του, τοῦ μέτρησε χίλιες πεντακόσιες δραχμές καὶ ἄλλες χίλιες τοῦ μέτρησε ὁ Γανιάρης γιὰ τὴ «Γόησσα τῶν Ἀθηνῶν».

Τὶ ἄλλο θέλει ὁ Τυμφορητὸς; Μπορεῖ πέντε δέκα γεροπαράξενοι λογοτέχνες νά μὴν ἱκανοποιῦνται μὲ τὸ ρομάντζο του. Ἡ ζημιὰ δική τους, δὲ θὰ θυσιάσει βέβαια ὁ Τυμφορητὸς εἰς χιλιάδες τοὺς ἀναγνώστες του γι' αὐτοὺς τοὺς πέντε δέκα γεροῦποχονδρικούς.

Ἐγὼ τὴ διάβασα τὴ «Γόησσα» καὶ καταγοητεύτηκα. Εἶναι βγαλμένη ὀλοζώντανη ἀπὸ τὴν ψυχὴ τοῦ συγγραφέα της, ἂν ὄχι, ἀτόφια, καὶ ἀπ' τὴ ζωὴ του. Συγκινεῖ, ἐνθουσιάζει, ρουφιέται. Ρομάντζο μὲ τὰ ὅλα του. Μὲ ὑπόθεση, μὲ πλοκή, μὲ ἀρχιτεκτονικὴ καὶ μ' αἶσθημα — μὲ περίσσιο αἶσθημα. Τὶς τεχνικὲς ἀτέλειες τίς παρέβλεψα, καθὼς καὶ ἀρκετὲς καθαρευοσιάνικες φράσεις παρδαλές, ντυμένες τάχα μὲ ροῦχο δημοτικιστικό. Βέβαια, ἂν ἔλειπαν καὶ αὐτὰ, ὁ Τυμφορητὸς θάγραφε ἀριστούργημα, ἐνῶ τέτιο σκοπὸ δὲν τὸν εἶχε. Ὁ σκοπὸς του εἶτανε νά γράψει ἕνα ρομάντζο — ταίρι τῆς «Ὠραίας τοῦ Πέραν» — πού νά διαβαστεῖ καὶ νά ἱκανοποιεῖ καὶ τοὺς ἀναγνώστες του καὶ τοὺς ἐκδότες του. Καὶ τὸ σκοπὸ του τὸν πέτυχε πέρα πέρα.

T.

ΦΛΟΓΗΡΑ

V

Ὁμορφὴ μὲς' στὶς ὁμορφες στὴ γιορτινὴ χαρὰ.
Δειλὰ καὶ ἀθῶα χόρευες καὶ μὲ κρυφοτηροῦσες...
Γήρω οἱ μανάδες καθιστῆς—ἡ κάθε μιὰ κρυφὰ—
Λαχταρίζαν καὶ πάντρευαν σὰ Μοῖρες τριμεροῦσες

Καὶ ὅπως, καλὴ μου, χόρευες στοὺς ἤχους τοῦ βιολιοῦ
Καὶ λαχταροῦσες μὲ χαρὰ, τρανώτερη— ἀλιὰ μου
Λόγισσε τὴν ἀγάπη μας σβυσμένο ἀχὸ βιολιοῦ
Κ' ἐπνίξου ἄλλου κοιτάζοντας δυὸ δάκρυα ἀπ' τὴν
[καρδιάμου]

ΔΙΑΚΟΣ ΔΙΓΕΡΟΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Κλεαρέτη Δίπλα— **Μαλάμου** "Στὸ διάβα μου," Ποιήματα 1922. **Β. Μεσολογγίτης** "Σποραδικά," Τραγούδια 1922.

—'Η κ. Κλεαρέτη Δίπλα Μαλάμου καλλιέργησε τὸ ταλέντο της μὲ τὴ βοήθεια τοῦ «Νουμά». Γιὰ τοῦτο ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς ποιήσεώς της εἶναι ζυγιασμένα, ἰσοροπισμένα καὶ μετρημένα. Τὸ γλωσσικὸ της ὄλι-κὸ τακτοποιημένο, ὅσο τὸ δυνατό πρὸς πολὺ, δίχως χοντρά λάθη γραμματικά, σὰν αὐτὰ πού μᾶς ἔχουνε συνειθίσει οἱ δημοτικιστὲς τῆς θεωρίας μονάχα καὶ τοῦ γλυκοῦ νεροῦ. 'Η λυρική της σκέψη ἄδολη καὶ λαγαρή, ἡ στιχομετρία της φροντισμένη. 'Η ποιητικὴ της διάθεση πότε σιμώνει τὸ δημοτικὸ τραγούδι, πότε ἀκολουθεῖ τὴν τέχνη τῆς Ἑφτανησιώτικης παραδόσης. Τὸ βιβλίον της εἶναι ἀξιόλογο καὶ ἀξιοπρόσεχτο, τὸ παράδειγμά της ἀξιόμιμητο γιὰ ὅλους τοὺς νέους πού τὸ νόημα τῆς τέχνης δὲν τοὺς εἶναι ξένο. 'Απὸ τῆ συλλογῆ τυκάνουμ' ἔδω, τῆ «Σαλώμη».

Σὰ μανιασμένους σίφοντας ὁ Ἔρωτας μὲ σπρώχνει πρὸς τὴ φωνή σου, Γιοχανάν, πού ἡ φυλακὴ τῆ διώχνει. Κι ἀπάνω ἀπὸ τῆς στέρας σου τὸ σκέλασμα πεσμένη, στὰ μάτια νοιώθω καὶ στὸ νοῦ μιά ζάλη νὰ διαβαίνει.

Μιά ζάλη, πού τὰ λόγια μου σοῦ ρίχνει ἀψὸ στὴ στέρνα τόσο, πού θὰ σὲ κάψουνε ἀπ' τὴ κορφὴ ὡς τὴ φτέρνα σὰ στάλες πύρινης βροχῆς, καὶ θὰ σοῦ μάθουν πόσο, μὲ τὴ φωτιά μου σύγκομμον ποθῶ νὰ σὲ φουντώσω.

Θέλω τὰ χεῖλιά σου, ποθῶ τὰ μαῦρα τὰ μυλλίϊ σου, νὰ λυώσω λαχταρᾶ ὡς κερὶ στὴν κάτασπρη ἀγκαλιά σου, Ὡ Γιοχανάν, λυπήσου με! ξεφρενιασμένη δούλα γιὰ σὲ ἡ Σαλώμη γίνηκε ἡ ὠραία βασιλοπούλα.

Μάταιο σοῦ λέω τὸ κήρυγμα! Τὰ λόγια σου δὲ νοιώθω ζωσμένη τὸν ἑφτάδιπλο τῆς ἀμαρτίας τὸν πόθο.

"Ἐλα! καὶ θέλω ὡς νυφικὸ νὰ φέρῃς μου κανίσκι, ὅλους τοὺς πόθους τῶν καιρῶν πού παιζοῦν φλόγες κ' [ἰσκιό]

Φουρτουνιασμένους σίφοντας ἡ Πιθυμιά μὲ βιάζει καθὼς ποτάμι ὀρητικὸ πού ἡ θάλασσα τὸ κραῖει. 'Ἄλλοι κάλλοι σ' ὄ, τι βρεθεῖ μπροστά μου νὰ μὲ κόψη, καὶ τρισαλλοὶ σου, Γιοχανάν, μὲ τὴν χλωμὴ τὴν ὄψη!

—'Ο συνθέτης τῆς μικροσυλλογῆς «Σποραδικά»,

ἔχει ἀκόμα τὴν παιδιώτικη ἀντίληψη τῆς ποιητικῆς τέχνης. Ὁ λυρισμὸς τοῦ ἀνάβαθος καὶ ἡ ποιητικὴ του ἔκφραση πολλὰ; φορὲς ἄτυχη. Ἄν ἔχει ἀγάπη πραγματικὴ στὰ γράμματα πρέπει νὰ μελετήσῃ τοὺς δόκιμους ποιητὲς μας, καὶ νὰ πάρει καινούριον πνευματικὸ δρόμο, ἀπ' αὐτὸν πού σήμερ' ἀκολουθεῖ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Β. Α. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ. 'Η πάλη τῶν τάξεων καὶ αἱ σύγχρονοι διεθνεῖς κοινωνικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ τάσεις: Ἐθνεγέννητη περίληψη ἢ καλύτερα σκιαγραφεῖα τῶν κοινωνικῶν ἰδεῶν καὶ ρευμάτων τῆς ἐποχῆς μας πού ξετάζονται μὲ ἐπιστημονικὴ ἀμεροληψία. Φυσικὰ πρὸς πολὺ ξετάζεται ἡ Μαρξικὴ θεωρία, καὶ μᾶς λέει ὁ συγγραφεὺς πᾶνω σ' αὐτὴ τίς γνώμες του. 'Απὸ τὸ συμπέρασμά του, ὅπου ξετάζει τί καλὰ ἀκόλουθήσουν καὶ γενικὰ τί θὰ συμβεῖ μὲ τὴν ἐπικράτηση τῆς Μαρξικῆς θεωρίας, φαίνεται πὸς πιστεύει, πὸς αὐτὴ ἡ ἐπικράτηση δὲν εἶναι μακριά, μὰ ὀλοένα ἔρχεται.

ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ. Ἐκλεκταὶ σελίδες. — Πρόλογος Γρηγορίου Ξενοπούλου: Πολὺ καλὴ ἐπιλογή τῶν τόσων κλάδων τοῦ ἔργου τοῦ διαλεκτοῦ λογοτέχνη μας. Περνᾶν ἀπὸ κεῖ μέσα τὰ χαρακτηριστικώτερα τραγούδια, διηγήματα, παραμύθια, ὁμιλίαι μὲ τὸν ἑαυτὸ του καὶ κριτικὲς μελέτες τοῦ. Θὰ θέλαμε μονάχα νὰ ρωτήσομε, γιατί παραμερίστηκε τὸ χρονογράφημά του, τὸ χαρακτηριστικώτερο αὐτοῦ μέρος ἀπὸ τὸ ἔργο του, ἕνα εἶδος τοῦ λόγου πού, προορισμένο νὰ ξεχνιέται τὴν ὥρα πού διζβάζεται, αὐτὸς τὸ ὕψωσε σὲ ἀληθινὸ λογοτέχνημα.

ΙΟΥΔΙΟΥ ΒΑΓΝΕΡ: «'Απὸ τὴν ζωὴν τῶν ζώων» δρ. 2.50 καὶ τὸ «Πράσινον βασίλειον» δρ. 2.50. Ἐκδοτικὸς Οἶκος Δ. κ. Δημητράκου. Βιβλία χρησιμώτατα καὶ τὰ δύο, καὶ ἀκόμα χρησιμώτερα, ἂν εἶτανε μεταφρασμένα στὴ δημοτικῆ.

Χ. Α. ΝΟΜΙΚΟΥ: «Τὰ χριστιανικὰ κεραμουγγήματα τοῦ Ἀρμενικοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων». Ἀλεξάνδρεια 1922, δρ. 5. Ἐνα βιβλίον ἐπιστημονικὸ, γραμμένο μὲ ζωντανὴν σχεδὸ δημοτικὴν γλῶσσαν, καλλιτεχνικὰ τυπωμένο καὶ σολισμένο μὲ τριανταεφτά εἰκόνες, πού ἀξίζει νὰ διαβαστεῖ.

ΠΑΙΔΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ: Ἐκδοτικὸς Οἶκος Δ καὶ Π. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ. Πήραμε, ὡς τώρα ἀπ' αὐτὴ τὴ σειρά τὰ βιβλιαράκια: *Τὸ μαγικὸ ἄλλο.* Ἡ *πεντάμορφη.* Ἡ *λίμνη τῶν πετραδιῶν.* Ὁ *κόσμος ἀνάποδα.* Στὰ παραμύθια αὐτὰ βλέπομε μιά σπουδαία καινοτομία. Ἐνῶ δηλ. καθιερώθηκε ἀπὸ χρόνια νὰ γράφονται τὰ παιδικὰ βιβλία στὴ Δημοτικῆ, αὐτὰ τὰ βιβλία, ἴσως ἀπὸ προσπάθεια νὰ μὴν παραβοῦν τὸ Σύνταγμα, εἶνε γραμμένα στὴν καθαρεύουσα, μὲ προσπάθειες μάλιστα νὰ ξεπεράσουν στὴν καθαρεύουσα καὶ τὴν Ὀμηρο καὶ τοὺς Ἀπτικὸς ἀκόμα, πού λέγαμε ὅτι

δύστυχοι : 'Ο Τιθωνός, του Τιθωνού ἐνψ ὁ συγγραφέας τῶν παραμυθιῶν θέλει : 'Ο Τιθωνός.

ΕΙΚΟΣΙΟΧΤΩ ΠΟΙΗΜΑΤΑ, ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΧΟΥ, καὶ εἰκοσιδύο τοῦ Μπαυτελαίου.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ

« ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ». Βγήκε τὸ φύλλο τοῦ Μᾶη 1922 μ' ἕνα φωτεινὸ ἄρθρο τοῦ Γ. Γεωργιάδη: « Ἡ δημοκρατικὴ κίνησις καὶ τὸ κόμμα μας », μὲ μιὰ μελέτη τοῦ Κ. Ραποπόρ : « Τρεῖς περίοδοι τῆς σοσιαλιστικῆς ἐξέλιξης », μὲ τὴ συνέχεια τῆς ὑπέροχης μελέτης τοῦ Γ. Ζηρόβιεφ : Ἱστορία τοῦ Ρωσικοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος, καὶ τὴ συνέχεια τοῦ « Ἱστορικοῦ ὕλισμοῦ » γραμμένου ἀπὸ τὸν Α. Σίδερη, μὲ μοναδικὴ μέθοδο καὶ ἀκρίβεια. — Τὸ περιοδικὸ τοῦτο ποὺ βγαίνει κάθε μῆνα τὸ « Ἑλλ. Σοσιαλεργατικὸ Κόμμα », εἶναι τὸ ξυνητήριον κάθε νέου, ποὺ θέλει ν' ἀνεβῆ πνευματικὰ καὶ ψυχικὰ, σὲ καθαροὺς ὀρίζοντες, ἔξω ἀπὸ τὴ παλαικὴ καὶ χυλοπατημένη σφάρα τῆς ξεφτυσμένης ἀστικῆς ψευτοεπιστήμης.

ΑΓΓΟΣ τοῦ Ἀπριλίη : Μὲ συνεργασίαν τῶν κ. κ. Φουτρίδη, Καστανάκη, Μαρμέλη, Πρωτοπάτη, Κουκούλα, Βάσσα, Γιαννίδη, Μπεκὲ κ.τ.λ.

ΒΩΜΟΣ, Φυλλ. 5-6 (25 Μαρτίου 1922) μὲ συνεργασίαν Σκίτη, Δ. Παπαρηγοπούλου, (ἀνέκδοτο ποίημα) Κ. Παράσχου, Α. Παπαδήμα, Γ. Τσουνκαλά, Α. Πρωτοπάτη, Δ. Ποιάνη, Ν. Χρηστίδη κλπ.

ΞΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

LA REVUE CONTEMPORAINE τοῦ Ἀπριλίη. Πολιτικὰ ἄρθρα τῶν κ. κ. Antoine Petit καὶ Victor Dvoritchak, ποιήματα τῶν κ. κ. Maurice du Plessys, Riotor, Géral, Guillet, ἄρθρα τῶν κ. κ. Raynaud, Lancelin, Desmart κ. τ. λ.

Σημειώνουμε ἰδιαίτερα, πῶς ἀφιερώνει εἰδικὴ στήλη γιὰ τὴ νεοελληνικὴ λογοτεχνία, ποὺ τὴν παρακολουθεῖ δ κ. Ary René d'Yvermont. Δίνουμε τὴ διεύθυνσίν του, γιὰ τοὺς λογοτέχνες, ποὺ θὰ θέλανε νὰ στείλουν τὰ ἔργα τους σ' αὐτόν.

Mr Ary René d'Yvermont
5 Rue Servandoni 5
Paris VIème

Revue des Etudes Grecques—Nº 157 : Alfred Croiset : Τὸ ἀπόσπασμα τοῦ Πινδάρου, ποὺ ἀναφέρει ὁ Πλάτωνας στὸ Γοργία. — Victor Capot : 'Ο Ἀρριανὸς καὶ ὁ γῆρος τοῦ Εὐξείνου Πόντου. — A. Cuny : Τὸ ὄνομα τῶν Ἰόνων. — Anastase Orlandos : Ἡ Βυζαντινὴ ἐκκλησιὰ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων στὸ Λιοντάρι. — Πατρολογικὸ δελτίο.

Le Monde Nouveau τῆς 15 Ἀπριλίη : Πλατεῖα μελέτη τοῦ κ. Henri Martineau, γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Πιέρ Μπενοᾶ. Τραγοῦδιὰ τοῦ Ἐντὼν Ροσσέ, κοινωνικὲς μελέτες γιὰ τὸ Συνδικαλισμὸ στὴν Ὀλλανδία, τὴ Ρωσικὴ δημοκρατία. Δεκαεπτάμερη Ἐπιθεώρησις.

La Revue Critique des Idées livres τοῦ Ἀπριλίη : Πολιτικὸ ἄρθρο τοῦ Λουὶ Ταμάς, μελέτὴ τοῦ Jean Longnon γιὰ τὸν Pierre de Nolhac. Τραγοῦδιὰ τῶν Albert

Erlande καὶ Pierre Rossilion Πολιτικὴ καὶ Λογοτεχνικὴ Ἐπιθεώρησις.

— Mercure de France τῆς 15 Ἀπριλίη. — Gabriel Brunet : Γιὰ τὴν κριτικὴ. — Jean Ajalbert γράμματι, μιὰ νουβέλλα τοῦ κ. Βαντελμπούργκ, ποιήματα τοῦ κ. Τουνὺ Λερός, συνέχεια τοῦ ρομάντζου τοῦ κ. Ντυμπυζαντού, δεκαπεντάμερη ἐπιθεώρησις κ.τ.λ.

Ι. Europa Orientale τῆς 15 τοῦ Μάρτη. Nino Cortese : Ἡ Βλαχία στὴν ἐποχὴ τῆς ἡγεμονίας τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντη. — Amedeo Giannine : Ἡ ἀνόρθωσις τῆς Τσεχοσλοβακίας. — Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης κ.τ.λ.

Γράφετε σύντομα καὶ καθαρογραμμένα γράμματα.

Ὅποιος φίλος τοῦ « Νουμά » ἔχει πάρει ἀπὸ τὸ γραφεῖο τὸ « Νουμά » τοῦ 1912 καὶ ντρέπεται νὰ μᾶς τὸν φέρει, μπορεῖ νὰ τὸν στείλει μ' ἕνα παιδί στὸ Βιβλιοπωλεῖο Γανιάρη (Σοφοκλέους 3) καὶ θὰ τὸν εἰγνωμονοῦμε.

Κυρ. Δαν. Καλὰ καὶ θὰ δημοσιευτοῦνε. κ. Γιαν. Χ. Κα. Ἔχεις μέσα σου ἀξιόλογο ποιητικὸ αἶσθημα ποὺ ὅμως δυσκολεῖται νὰ ἐκδηλωθεῖ στὸ στίχο. Τὴν ἴδια δυσκολία βλέπουμε καὶ στὴ μετάφρασί σου. Ἄ θές ξαναδοῦλεψέ τὴν προπάντων διόρθωσε τοὺς στίχους

Ἔλα διέβασ' μου τραγοῦδι...

Διάβασ' ποίημα ποὺ πηγάζει. .

καὶ κάτι ἄλλα τέτοια καὶ ξαναστεῖλε τὴν, μᾶλλον πρωτότυπα δικὰ σου. κ. Διακ. Δεγ. δημοσιεύουμε τὸ τραγοῦδάκι σου ποὺ μᾶς ἄρεσε πολύ. Τὸ ξεποτραγοῦδο ὄχι καὶ τόσο καλὸ. κ. Ζησ. Πικ. Ἄν ἔγραψες πρὸ δεμμένα τὰ νοήματα καὶ μᾶς τὰ δίνεις σὲ λιγώτερος στίχους ποὺ νὰ μὴν προδίνανε ἐπί δρασις Κρυστάλλη ἢ ὅποιου ἄλλου, θάτανε πολὺ καλύτερα τὰ τραγοῦδιὰ σου. Ὅσο γιὰ τοὺς ποιητὲς ποὺ παραλείφθηκαν ἀπὸ τὴν Ἀνθολογία, γιὰ τὸν ἕνα, εἶδες, γράψαμε. Ὁ ἄλλος δὲν εἶναι ποιητὴς, εἶναι βουλό. κ. Α. Παπαγ. Ὅχι καὶ τόσο καλὸ. κ. Περτ. Βανχ. ὑπερβολικὰ μᾶς ἄρεσε τὸ τραγοῦδάκι σου, ἐχτός ἀπὸ τὴν πρώτη στροφὴ ποῦναι κάπως νερουλή. Καὶ δύο σιγουρικὲς παρατήρησις. Τὸ πλήρη δὲν κάνει ρίμα μὲ τὸ Φλίγη. Ἐπειτα τὸ τραγοῦδι σου εἶναι γραμμένο σὲ 11 σύλλαβους παροξύτονους (μὲ 11 συλ.) καὶ ὀξύτονους (μὲ 10 συλ.) Ὁ στίχος ὅμως

Ὡ καταχτήτρα καὶ δοξέτρα τῆς καρδιάς

εἶναι δεκατρισύλλαβος ὀξύτονος καὶ μόνο ἂν τοῦ κόψεις δύο συλλαβὲς χωρεῖ στὸ τραγοῦδι σου. Ὅπως καὶ νᾶναι ξαναδοῦλεψέ το ἢ στείλε μᾶς ἄλλα. κ. Γ. Χονδρ. καλοῦσαι-κο' μὰ ἐκεῖνα τὰ αἰμόβορα τελώνια ποὺ σοῦ σπαράζουν μὲ ἀπόνια τὴ χαρὰ, δὲ μᾶς πολυᾶρσανε. Ἐπειτα ὁ στίχος

στὸ πρῶτο μὲ ρίχνει τῆς ἄλλης

γιὰ ἐντεκασύλλαβος εἶναι πολὺ ἄσκημα τονισμένος. Ἡ μετάφρασί σου τοῦ Hugo θὰ δημοσιευτεῖ. κ. Κλ. Δεσμ. θὰ δημοσιευτεῖ κ. Σ. Θ. πολὺ καλὸ καὶ θὰ δημοσιευτεῖ.